

MAGGI LEVES-ÉTEL-ÍZESÍTŐ

MAGGI-kétfélek: 4 nagydíj, 26 aranyérem, 6 díszoklevél, 5 tiszteletdíj. Hatszor versenyen kívül, többi között az 1889. és 1900-iki párisi világiállításon. (Maggi Gyula bírálótag.)

páratlan a maga nemében és a régóta jól bevált szer, hogy gyenge leveknek, mártásoknak, főzelékeknek stb. egy pillanattal alatt meglepő jó és erőteljes íst adhasunk. Néhány csepp elegendő. Kapható minden fűszerkereskedés, csemegéüzletben és drogueriatban. Üvegecskékben 50 fillértől kezdve. — Eredeti üvegecskék legolcsóbban utántöltetnek. 10513

VASÁRNAPI UJSÁG

28. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JULIUS 10.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a VILÁGRÖNKHÁVAL) együtt... 12 * ... 8 * ... 5 *

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR EMLÉKEZETE.

Írta SÁNDOR JÓZSEF.*

MAGYAR NEMZET mindig élénken érdeklődött eredete, ősi hazája és nyelvokronai iránt. Már a Perisbe költözött magyarok követek útján érintkeznek otthon maradt testvéreikkel; II. Endre király idejében egy Ottó nevű dömés szerzetes indul keletrre s az ő jelentése alapján IV. Béla ifjabb király pénzélt és kísérrökkel látja el Julián szintén dömés szerzetest, ki a Volga-menti Nagy-Bolgárországon magyarül beszélő fajrokonokra talál. Mátyás király ősmagyarokat akar Ázsiából ideleptepíteni s Bethlen Gábor fejedelem is küld ki egy vállalkozó ifjút, a ki Indiát, Perzsiát, Arábiát bejárva, visszatérteben 1627-ben jegyzeteivel együtt Konstantinápolyban vész el.

tenőben. Így végezte a gimnáziumot, a bölcsészetet és hittant, köztantító lett a poetika klasziban s végül iskolai senior.

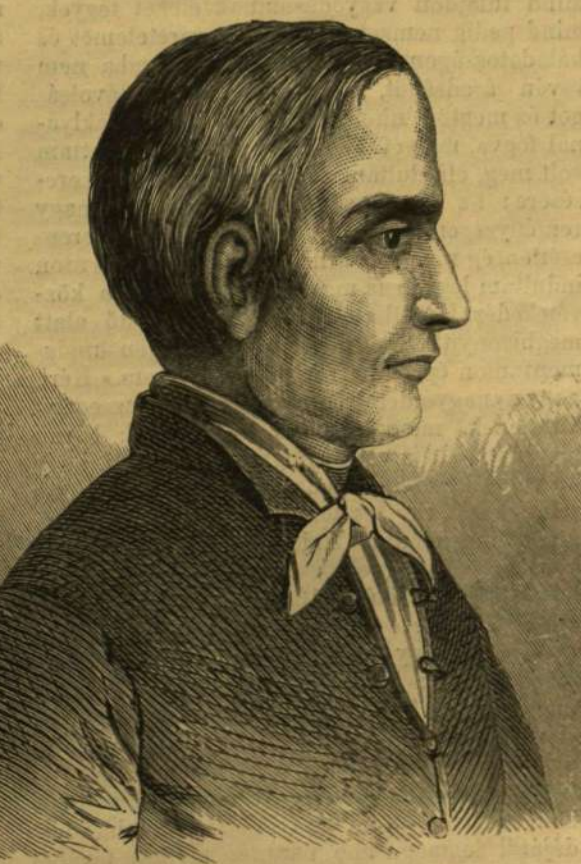
Gyermek- és ifjkorából több becses följegyzésünk maradt fenn, melyek mind megegyeznek abban, hogy Csoma középtermetű, inkább szikár és gyöngéd, mint erős testalkatú, kerekded ábrázatú, fekete hajú, mindenkifelelt szelíd, nyájas vonású, barátságos és mély tekintetű, gondolkodó és kifoghatatlan szorgalmú ifjú volt. Megjelenése vonzó, magartatása rokonszenves. A róla fennmaradt metszet szerint határozottan szép, klasszikus arcvonású ifjú volt. Testét már kora gyermekeségtől aszkéta módra gyakorolta. A földön aludt: hússal, nyálkával, vagy hevítt italokkal nem élt, sőt a viztől is néha napokig tartózkodott. Eledele rendszerint: kollegiumi czipó, gyümölcs, turó és olykor öntött salátát. Lapdában, ciglében, táncban és szerencsejátékokban nem vesz részt: de a legjobb úszó és birkózó. Élcezt, furfangos szókat soha se mond. Ellenben oly alapos és rendszeres tanuló, hogy

tanárai fel se szólítják s ha igen, vitatkozás lesz belőle. De azért szerény s iskoláit úgy végzi, hogy bár szóval is soha meg nem büntetik. Nincs haragosa s ő se haragszik senkire. Bár télen-nyáron mindig egy posztóruhában jár, mégis mindig tiszta, testileg úgy mint lelkileg. Takarékos úgy, hogy tanulóársai tőle kérnek kölcsön, a szolgafüvét: de korhelynek vagy rossz fizetőnek nem ad.

Csoma már úgyszólván gyermekkorában, harmadmagával fogadtat telt, hogy ha felnőne, keletre zarándokolna. A fogadtat azonban egyedül Csoma tartotta meg.

1815-ben letéven a külföldi egyetemekre képesítő vizsgálatot, az enyedi kollegium u. n. angol-pénzen létesített évi 15 font sterling stipendiumával Németországba ment. Itt több mint három esztendőig tartózkodott s ebből 27 hónapot a göttingai egyetemen töltött, történelmet és nyelvészetet hallgatván. Egyik tanára figyelmeztetésére Csoma a nyugat-aramiai és a török nyelven kívül az angollal együtt megtanulta az arabot is. Elovasta az ismert keleti utazókat. 1818 augusztusában visszaérkezett Nagy-Enyedre; itt várta már a szigeti professzorság, a hova egyhangulag választották meg; pap is lehetett volna első osztályú eklézsiában s az enyedi professzorságot is kiltásba helyezték. De Csoma már elszánta magát; s miután első terve szerint Odesszan, Moszkván s valamely karavánnal Irkutskon át akart Khina éjszaki felébe hatolni s a szláv történetírókat is meg kívánta ismerni, ezért a szláv nyelv megtanulása végett még a tél folyamán gyalog Temesvárra s több havi ott tartózkodás után Zágrábba utazott. Ez útjára Kenderesy Mihály kolozsvári főkörmányszéki tanácsos, talán az egyetlen ember, a ki őt igazán megértette, évi 100 forinttal segítette s ugyanennyit ígért neki, míg Ázsiában jár.

Csoma visszatérve, még egyszer meglátogatta szülőföldjét, hogy elbúcsúzzék immár porladozó szülői sírhalmától, testvéreitől, kik közül Krisztina már szintén nem élt s könnyű vándorbotot metszvéen a

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR.

* E közleményt Sándor József országgyűlési képviselő fölolvasásából adjuk, melyet a háromszéki egyetemi hallgatók által július 7-ikén Kőrösi Csoma Sándor emlékére Kőrösön és Kovásznán rendezett ünnepélyen tartott.

Carmen Sylva-krém és szappan

Chapó Iván, Resicza, Fő-tér 37.

Készítménye feltűnőmulhatatlan szer szeplő, pörsenések, pattanások, májfoltok, ráncos bőr, himlőhelyek, az orr és arcz vörössége ellen, az arczbirt fiatalosan üdűvé s káprázatosan fehérre teszi. Raktár van belőle minden gyógyszerárban, a hol pedig nem kapható, ott forduljanak közvetlenül a készítőhöz, ne fogadjanak el u. ázatot, hanem kéréjk Chapó gyógyszerész Carmen Sylva krémjét és szappanját.

A Kalap-király

3, 4, 5 koronas különlegességekben elismert speciálta. Kossuth Lajos-utca végén, Eskü-út, Klotild-palota.

Hazai gyártmány! KLEINOSCHEG SEC

UJDONSÁG! ELSŐ MINŐSÉGŰ PEZSGŐ.

KLEINOSCHEG TESTVÉREK csász. és kir. uavari szállító pezsgő pincézé BUDAFOK. 10301

Kerékpárosoknak fontos!

Kérjen ingyen és bérmentve nagy képes árjegyzékünket, mely csongókat, lámpákat, pneumatikot, nyeregkeket, tengelyeket, konuszokat, valamint elsőrangú kerékpárokat stb., stb. fele árban tartalmaz

BEIFELD GÁBOR és TÁRSÁ, Budapest, VIII. ker., József-kör-ut 21. 10396

Kávét

lelkismeretes, kiváló, bér- és vámentes, utánvétél 5 kiló Mexico equis. Kiló frt 1.77 Perl Caha, v. nemes a e 1.70 Java II. kézzsinu a e 1.50 Salvador, kiváló fin. a e 1.30 Campinas, legfinom. a e 1.25 Árjegyzéket ingyen küld kérésre nál a Coloniát behozattali társaság Fiume 133-07. 10506

Lábizzadságban

szenvedők rögtön óvhatják magukat kiparás és rossz szag ellen a Thiele-féle lábhintőpor által, az izzadságpuderek eszménye, ártalmatlan, Doboza 60 és 100 fillér. Török József gyógyszerár, Budapest, Király-utca 12. 10511

A esizi jódfürdőben

Margitnyaraló elsőrendű szilárdan szokás 60 król 3 frtg. Margit-Pensióban teljes ellátás kiltalálattal 4 frt 60 król 2 frt 40 król kaphatók. Levelék intézendők Margitnyaraló avagy Pensio felügyelősége Csizfűrdő cím alatt. Vasútnál külföldi kocsik. 10437

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntő- és gépgyár-részvénytársulat Leobersdorf, BUDAPEST, Ratibor. 582 Városi üzlet: IV., Ferencziek-tere 2. szám.

Elektromos világítás és erőátviteli berendezések, egyenáramu, váltakozó és forgó áramra. Elektromos távolsági, városi, bányás- és iparvasutak. Dinamógépek, elektromotorok, transzformátorok és áramátalakítók, daruk és szivattyúk; felvonók, szellőztetők, továbbá elektromos gépek és teljes berendezések a karbidgyártáshoz.

Áramszámlálók, ivilámpák, mérőkészülékek. Lakások és épületek elektromos világítási berendezése.

Vas-, aczéi- és ércöntvények építési és gépészeti cézokra.

Kéregöntési vasuti kerekok és keresztcsékek különleges vasból, elsőrangú, helyiérdektől elektromos és keskenyvágnányu vasutak számára

Hengszerek és malomberendezésekhez szükséges tárgyak.

Áprító gépek közútiok és Sattler-féle lécezes golyómalmok.

Turbinák, szilipek és oszvezeték. Papir és ozallnoze gyártásra szolgáló gépek.

Vasuti kocsiok elsőrangú, helyiérdektől elektromos és keskenyvágnányu vasutak számára.

Vasuti kocsialkatrészek, csapágyak (Korbuly és Katona-Varga szabálmala).

Forgó korongok, tolapadok és kitérők. Daruk kézi, gőz, petroleum- vagy elektromos erővel való hajtásra.

Transzmissziók, Gázmotorok, kotrók, generátorok és világító gázra 1000 lóerőig és azon túl. Petroleum-, Benzín- és Spiritus-motorok és Lokomobílok Bánki-féle vízbefecskendezéssel. Fűstemesztő készílékek. Vízszűrők. 10150

Egy kísérlet elegendő

annak igazolására, hogy az arcz és kéz ápolására szeplők, májfoltok, pattanások, kiltűtések ellen a már általánosan elterjedt Korányi-féle 10363

kámforos arcz-krém

hatásában fölülmulhatatlan. Zsirtalan, nappalra is alkalmazható. Egy tégely ára 1 korona, 6 tégelyt bérmentve küld: Korányi Imre «Kigyóhoz címzett» gyógyszer társ Nyiregyházán.

Az egész világból jövő

hálaíratok és elismerőlevelek fényes bizonyítást tesznek arról, hogy a HAJOS-féle 10497

aradi Ibolya-Crème

szepplő, májfolt, bíbiros, bőrvörösség és mindennemű arczszirtatáság ellen feltűnő jó és utóéletetlen készítmény. A bőrt rögtön felszívódik, hatása bámulatba ejtő. Nappal is használható!

Egy tégely ára 1 korona. Aradi Ibolya-crém-szappan 70 fillér. — Ibolya hölgyor fehér-, rózsas- és krém-szinben egy doboz 1 korona 20 fillér. — Ibolya-tej (Eau de Violet de Hajós) egy üveg 1 korona. Bevásárlásnál csak HAJOS-féle készítményeket tessék elfogadni.

Kapható a készítő: HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára és gyógyszerészeti laboratoriuma. Arad-Andrássy-ter 22 a negyeházal szomben. Fűrakárk Budapest: Török József Király-utca 12 és Andrássy-út 26. Nádorgyógytár Váci-körút 17. Neruda Nándor Kossuth Lajos-ú. 7, és Zoltán Béla gyógyszerárban Szabadság-ter.

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

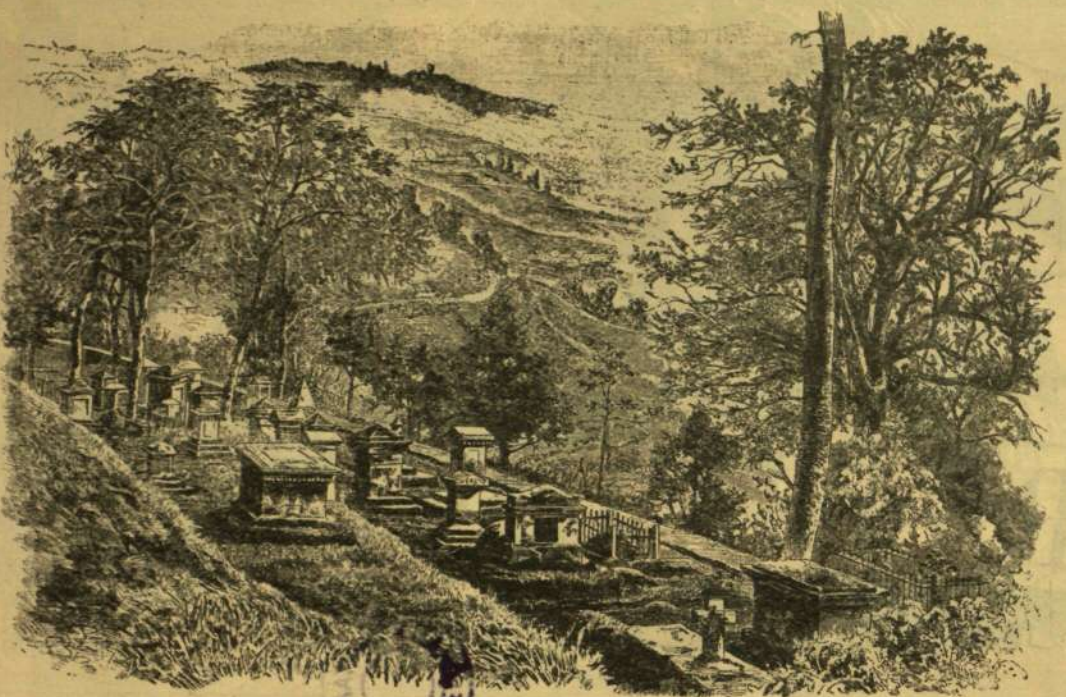

„szarvas“ vagy „kulcs“ legjobb, legkiadósabb s ennél fogva legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrésztől mentes. Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. 10468

+ Soványság +

Szép telt és idomok a D. Franz Steiner & Co. Berlin szepora által. Aranyéremmel kiltalálta Páris 1900. Hygiene-kiltállítás és Hamburg 1901. 6-8 hely alatt már 30 fontnyi gyártástól kezdve. Orvosi rend. szertár. Szigoruan beosztatlan. Nem szédölés. Sokos közönlővel. Ára kartononként 3 kor. 50 fillér. Postai árúvágy utánvétellel. Szállítja: 10128

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész, Budapest, 18, Király-ú. 12

A DARZSILINGI TEMETŐ. A HOL KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR NYUGSZIK.

szülőföld erdeiből, a viszontlátás reményével visszaindult Nagy-Enyedre. Egy adat szerint ekkor ősi kis földjét, hogy utiköltsége legyen, eladta. Útközben többekhez beszélt, de mindenütt csak lebeszéléssel és visszatartással találkozott. Segítség ellenben sehonnan nem mutatkozott. Egyik tanulóútrának mondta ekkor bánatosan: «Megtámadnak mindenfelől, hogy utitervemmel hagyjak fel, mert kihíhetetlen s csak eszelőség szüleménye. És én keblemben, fiatal éveim óta táplált vágyamat feladom, a mire tizenhárom élő és holt nyelvet szerettem meg, mire annyi nélkülözéssel és sanyargatással készítsem el testemet? ... Barátom! A nagy kérdés megoldása: *őseink lakhelyét* fölfedezni, az én feladatommá vált. Él boldogul!» Csomát, a mint ez idézetből is kitetszik s a mint ez számos későbbi nyilatkozatából látszik, nem valamely konkrét nép, valamely előre kiszámított «ősmagyar» felkeresése vezeti, hanem az *őstörténelmi és összehasonlító nyelvészeti kutatás* a déli, illetve keleti irányban, a melyre ő, kora színvonalát messze túlhaladó képzettséggel volt elkészülve és felszerelve. November végén, 23-ikán magyar nyelven nyomtatott útlevelet vett ki Nagy-Enyed tanácsától, melynek leírása szerint, ismertető jele, hogy bajuszt borotválja; ruhája az akkori deák viselet szerint: fekete frakk (talán keker-kabát), bársony nadrág és fekete kalap, felül egy köpeny-gallérral, a lábán stíbli s vizs magával egy zöld viaszosvászon tarisznyát, a melyben fehérnemű s utiköltség vagyis élelmiszerek van. Pár napra rá, egy vasárnap délután meglátogatta Nagy-Enyeden Hegedűs Sámuel tanárt, a ki neki korábban osztálytanítója volt s a ki iránta sok jóindulattal viseltetett: «No, holnap — mondá — Isten segédelmével indulok». Hiába való volt ismét a marasztás. Másnap reggel könnyű öltözetben, mintha csak a mezőre menne, kezében sétabottal belépett s le sem ülvé, mondá: «Még egyszer látni kívántam». Ekkor mindketten — a nagy-enyedi kollégium kapujától, a mint följegyezték — kiindultak a Szentkirály-utca felé, melynek végén a mezőn elváltak s Hegedűs a halál gondolatával agyában sokáig nézett utána, mignem a Maroson átment.

S most következnek azok a hihetetlen nehezségek és akadályok, melyek legyőzésére Kőrösi Csoma Sándornak csak egy fegyvere volt: a végtelen szelidség, türelem és kitartás. Bukarestből 1820. január 1-én Konstantinápolyba indult; Ruscuknál átlépte a Dunát s gyapjút szállító türes bolgár szekerekkel Bulgárián keresztül Drinápolyba tartott. De a pestis az azei tenger partján levő Enoszba kényszeríti; honnan hajón Khios és Rhodus szigetek mellett Egyiptomba, Alexandriába vitorlázik. Néhány jó embernek segítségével, sok fáradság után Cypruson, Szírián át Bagdadba jutott. Ázsián végig eddig a Sándor név törökös kiejtése szerint «Sikunder beg»-nek ismerik:

az ottani angol követnek adta át, hogy Willock útján Csomának kézbesítsék. Az összeget azonban Csoma ekkor már nem kapta meg, mert márczius 1-én hátrahagyva európai ruháját, minden könyvét és iratát, bizonyítványait s még egy levelet is Kovács tanárhoz, arra az esetre, ha el találna halni, a Willocktól kapott 40 arany, másként 300 rupia, körülbelül ugyanannyi ezüst huszas segélyvel, melyet ez később az angol kormánynak betudott, örmény paraszti ruhában Khorrasszába indult. Meshedben az oroszszal folyó háborús villongások miatt két hónapig időzött, de november 18-án megérkezett Bokharába.

Néhány nap múlva télvíz időben, Afghanistan fővárosába, Kabulba érkezett. Január 19-én tovább menve, Duka városában találkozott Allard és Ventura francia tisztekkel, kik szívesen fogadták s mivel a tél miatt tovább nem halhatott, velök egyelőre a pendsbái britt Laborba ment. De márczius 23-án már Kasmirba indult s onnan június 9-én megérkezett Ladak tartomány fővárosába, Lehbe. Innen 25 napi vesztelés után kénytelen volt Lahorba visszatérni. Ez útjában Kasmir határánál találkozott William Moorcroft angol kormányügnyökkel és utazóval, a ki kölcsönadta neki Georgi ágostonrendi páter 1762-ben írt kezdetleges tibeti szótárát, melyből megismerte, hogy a tibeti nyelv egytájt mongol nyelv s az indogermán szanszkritből csupán az írásjegyeket vette át, úgy mint a magyar a latin. Később közölte Moorcrofttal, hogy a telet a tibeti nyelv és irodalom tovább tanulására szentelné, ha mindennapi szükségéi fedezésére segédelmet nyerne, abból a czéliből, hogy megismerje az előtte már tudvalevő számos kötet tartalmát, melyek minden tibeti zárdában feltalálhatók. Moorcroft belátván, hogy Anglia ép ekkor folyó közép-ázsiai terjeszkedésére nézve ez milyen fontos dolog, 300 rupiát ad mindennapi szükségéi fedezésére, melyet ő is később az angol kormánynak szintén betudott. Csoma 1823 április 21-ikén írásban kötelezte magát, hogy «hű lesz ígéretéhez» azaz kutatásai eredményét a kalkuttai angó, kormánynak ajánlja fel. Megegyeztek abban is, hogy a kalkuttai ázsiai társaság a szükséges segédkönyveket meg fogja küldeni, a mi azonban sohasem történt meg. Csoma 1820-tól 1834-ig, mialatt tibeti nyelvét és szótárát befejezte, tehát tizenegy esztendőig összesen 4226 rupiát, körülbelül ugyanannyi ezüstforintot kapott az angoloktól, a mi havonként alig tesz ki 20 forintot; és Csoma ez öszszegből nemcsak élt és ruházkodott, hanem fedezte utiköltségét, a szállítók honoráriumát, a szolgabért és díjat fizetett a lámáknak tanulásért és tibeti kéziratokért. Ennyiért jutott Anglia és az emberiség Csoma nagy művéhez, Tibet első alaposabb megismeréséhez.

1823 máj. 2-án elbúcsúzott Moorcrofttól, kivel az életben többé soha sem találkozott; 1825-ben állítólag megölték Bokharában. Jún. 1-én Csoma megérkezett harmadik Ladak tartomány Leh városába, átadta Moorcroft és segédje, a delhi Mir Izzat Ullah leveleit s ajándékait a Kalon, vagyis első miniszter számára, a ki viszont nyolc font teát és ajándékot adott Csomának Ladak tartomány zangskari kerületében a yanglai lámához, a hova kilenc nap múlva megérkezvén, 1823 június 26-tól 1824 október 22-ig, teljes 15 hónapig a zárdához tartozó egy szobácskában a tudós lámával és egy szolgáló társaságában lakott. Megtanulta a tibeti nyelvet s megismerkedett azon irodalmi kincsek nehézségével, melyek 320 vaskos nyomtatott kötetben foglalják s melyek az összes tibeti tudományosság és vallás alapjai. Ez időre nézve a sors reánk hagyta dr. G. E. Gerard angol kormányügnyök egy, bár későbbben kelt levelét, mely akaratlanul bár, a regényíró tollalval festi le Csoma ekkori életét és állapotát.

«A kanumi hideg évek zordonsága — úgy mond — eltörpül, ha összehasonlítjuk azt a sangskari zárdában uralkodott tél fokával, a hol Csoma egy egész évet töltött; s ott ő egy lámával és egy szolgálóval kilenc negyedszáz lábnyi szobában, 3—4 hónapig át el volt szigetelve. Szobácskájából nem mert egyikük sem kimozdulni, mert a környék hóval volt fedve s a hőmérő állandóan zérus alatt, 10—16 fokom alól állott. Ott ült ő ködmönöbe öltözve, kezét ölébe téve; s ily állapotban olvasott reggeltől estig, melegítő tűz és alkonyat után vilá-

gító mécs nélkül; a föld szolgált nyoszolyául s az egyszerű csupasz falak voltak egyedüli oltalma az égélj zordonsága ellen. A hideg oly szigorú volt, hogy nehéz feladat volt a kezeket a gyapjútakaró alól felszabadítani a könyv leveleinek átlapozása végett.»

Miután már a Ladakban való hosszas tartózkodásnak célja nem volt, Csoma útra kelt, hogy áthatolhasson a Himalaya havasi szorosain, még mielőtt azokat a hófuyatagok egészen eltakarnák. November 26-án eljutott a kelet-indiai angol Sabathuba. Itt gyanus szemmel néztek rá s igazolásra szólították fel, mire ő a kalkuttai főkörmányzóhoz írt jelentésében fejtette ki céljait s beszámolt eddigi munkásságáról.

Erre a kormány május havától 50 rupia havi segélyt utalványozott s neki most Csoma egy másik terjedelmes emlékiratban ismertette eddigi tanulmányait.

1825 június 6-ikán nyelvtana és szótára végleges elkészítése végett elindult második útjára Tibet felé. Reményei ezúttal egy láma hanyagsága miatt, kivel tanulmányában való segítésére szerződött, meghiúsultak, úgy hogy 1827 január 1-én tizennyolc hónap múlva, irodalmi kincsekkel megrakodva ugyan, de mégis csalatkozva és lehangolva tért vissza Sabathuba.

Újabb angol segélyt, melyet azon feltétel alatt kapott, hogy három év alatt Tibet történetéről és nyelvéről kimerítő tudósítást ad, elindult harmadik tibeti útjára, a busahiri Kanumba. Itt ismét egy értelmes láma s az öreg Padma társaságában, 9500 láb magasságban a tenger színe felett, a falu legszélő magaslatán, egy kunyhóban tartózkodott 1827 augusztustól 1830 októberig, több mint három éven át. Itt találta meg őt barátja, dr. Gerard, ki már ideztük levelében, 1829 telén róla a következőket írja: «A tél itt mindig kegyetlen. Az utolsó télen át, iróasztalánál ülve s tetőtől-talpig gyapjúruhába burkoltan reggeltől estig dolgozott minden melegítő tűz nélkül, nem engedve magának a legkisebb időt sem a szórakozásra. Egyszerű tápláléka az iteni szokás szerint készített zsiros tea volt. . . Ő ily helyzetben, mely más embert bizonyára kétségbe ejtett volna, 40,000 tibeti szót összegyűjtött s elrendezett. Már is 44 kötetet olvasott át egy tibeti munkából.»

Elhagyva kanumi magányát, 1830 októberében Kalkuttába érkezett, hogy tibeti nyelvét és szótárát sajtó alá adja. Az Ázsiai-társaság havi 100 rupia illetménnyel alkalmazta, feladata lévén, hogy a Hodgson nepali követ által a kormány költségén beszerzett s a társaságnak átadott tibeti művek fölöl kivonatokat jegyzéket állítson össze, a mit kivüle senki más ez időben megtenni nem bírt. Ezt ő példás pontossággal teljesítette s; de négy és fél esztendő telt el, míg két főmunkája sajtó alá kerülhetett. Ez idő alatt 1834 február 6-ikán egyhangulag az Ázsiai-társaság tisztelőbeli tagjává választották s végre megérté, hogy ugyanezen évben személyes gondozásával, a kalkuttai miszionárius baptista nyomában, az Ázsiai-társaság költségén megjelent először a 345 lapra terjedő szótár (Dictionary), azután a 204 lapra terjedő nyelvtan (Grammar) is angol és tibeti nyelven. Az előbbihez 40 lapra terjedő könyvmatos melléklet csatlakozik, mely Csoma sajátkezű munkája. Mindkét mű czímlelapján büszkén áll ott: «by Alexander Csoma de Kőrös, Siculo-Hungarian of Transylvania,» «irta Kőrösi Csoma Sándor székelly-magyar Erdélyországból». Intézkedett, hogy mindkét művéből 25 példány küldessék Magyarországnak köztételeibe is. A tudományos világ a legnagyobb elismeréssel fogadta a két alapvető munkát, melyek egyszerre a világhírű orientálisták közé emelték Csomát.

Magyarországban is nagy örömmel fogadták, hogy a már általánosan halottnak hitt Csoma él. Budapestről tudatták vele, hogy a Magyar Tud. Akadémia 1833 november 15-én levelező tagjává választotta s megküldték neki a József nádor aláírásával ellátott oklevelet.

1835 november 30-án három évre útlevelet kért az angol kormánytól, hogy a britt éjszak-indiai Mithila és más tartományokban divatozó nyelveket tanulmányozhassa. Az útlevelet angol és perzsa nyelven, utóbbit «Molla Eskan-

DARZSILINGI MONGOL LÁMA.

LÁMA-SÍR DARZSILINGBEN.

der Csoma» név alatt meg is kapta, azzal a megtelődéssel, hogy további havi 50 rupiában részesül, ha kutatásai eredményét az angoloknak adja. 1836 januárban a hideg éjszakai széllel szemben csónakon a Hugli folyamon fölfelé indult s Maldán át márcziusban a szikkini határon a Himalayák közelében Jalpigoriban találtuk. Majd Titalyába ment, egy benszültöt nyomortársaság kunyhójában lakott, hogy a nép bizalmát megnyerje s e közben idejét a szanszkrit, maharatta és bengáli nyelvek tanulására szentelte.

Reménye, hogy Hodgson nepali követ közvetítésén Katmandun át eljuthat Tibetbe, nem valósulván, 1837 végén Kalkuttába ment, hol négy esztendőig, mint az Ázsiai társaság könyvtárosa, ennek épületében egy czellaszerű szobában a könyvek és iratok halmaza között remekelt lakott. Az utazásoktól megbarant, de egykoru leírások szerint most is nyájias, szeretetre méltó és mindenkivel jól tenni akaró férfi volt. Este az udvarban, vagy az épület nagy termében tett egy kis sétát s azután becsukta magát. Iróasztala fölé hajolva, a szanszkrit nyelvet és dialektusait, valamint a tibeti forrásokat tanulmányozta s vig volt és derült, ha a hazáról és a magyarok eredetéről beszélhetett. Kalkuttában léte alatt folytatta a londoni és kalkuttai ázsiai társaságok folyóirataiban azokat a közléseket, melyek egy külön kötetbe menő dolgozatot és tanulmányt foglaltak magukban. Kéziratban maradt 686 folió

lapra s 20 lapnyi mutató táblára terjedő «Szanszkrit és tibeti műszavak gyűjteménye». Hasonlóképen kéziratban maradt s Duka Tivadar Londonban élő hazánkfi, Kőrösi Csoma Sándor életrajzának feldolgozója ajándékából a Magyar Tud. Akadémia birtokában van több száz szóból álló szanszkrit, angol és magyar szó gyűjteménye.

A tibeti nyelvtan, szótár és Csoma tanulmányai után, Londonban úgy mint Párisban s az egész világ tudós társaságaiban foglalkozni kezdtek vele s Csoma magát a budhizmus emlőjén táplálkozott nagy bölcsész, Schopenhauer elméjét is termékenyítette, a ki elismeréssel emlékezik meg az «érdemteljes magyar»-ról. Így lett Csoma, a kinek személyében a nyelvész, történész, geographus, bölcsész és theologus egyesült, a világ egyik legelső és legnagyobb orientálistája, a ki tudós szempontból is világhírűvé tette a magyar nemzetet. Csoma ekkor már anyanyelvével együtt több mint 20 nyelvnek van grammatikai és gyakorlati birtokában, melyek: a héber, arab, szanszkrit, ehaldei, puhsti, ó- és új-perzsa, görög, latin, oláh, szerb, horvát, német, angol, francia, orosz, tibeti, hindosztáni, maharatta és bengali.

Ötvennyolc éves volt már Csoma, midőn 1842-ben elhatározta, hogy még tíz évet fordít kutatásaira s azután hazajön. Szándéka volt Lasszába menni, hogy felkutatssa a tibeti írodalom még rejtett kincseit. E végbő február hóban, csónakon indulva fel a Gangán, Tibe-kelet-éjszaki útján márczius 24-ikén érkezett a bengal Darzsilingbe, hol dr. Campbell angol ügyvivő a szikkimi Radsa egy udvari emberét küldte el Csomához, győződjön meg Csoma célja és tibeti műveltsége felől. Ez elbámolt egy európai embernek ily nagy tanultsága felett s levelet írt a Radsához, kinek családai szokása szerint legidősebb fia volt a tubáni láma s így remélni lehetett, hogy engedélyt kap a Szikkimbe s Lasszába menetelre. Csoma boldog örömmel várta az izenetet. Április 6-án azonban lázba esett. Darzsiling felé ugyanis a Himalaya felé emelkedő út utolsó tíz métföldjét sűrű tropikus növényzet közepezte azon időben még terjedelmes posvány borította. Az azon hirhét Himalaya alatti öv, mely Terai körül, mint a legveszedelmesebb maláriával elletett helység ismeretes. Az utasok azért itt csak nappal és gyorsan utaznak át. Csoma azonban szokása szerint gyalog járván, valószínűleg itt meghalt s megkapta a gyilkoló betegséget. Hiában akart neki gyógyszer beadni dr. Campbell, — azt valósolta, hogy mindig orvosság nélkül gyógyult meg s pár enyhe orvosi szerez kivül más soha sem vett be. Április 9-ikén azonban arczán a halál nyomával belenyugodott, hogy gyógyszer vegyen be; másnap reggel kissé jobban érezte magát, de estére rosszabbul lett s 11-ikén reggel öt óraker panaszszó és küzdelem nélkül kimúlt.

Dr. Campbell írta össze holmiját: négy szekrény könyvvel s iratokkal, indiai durva kék posztóból készült öltöny, melyet mindig viselt s abban is halt meg, néhány ing és egy fűzőedény, ez volt minden vagyona. A ruhát szolgálójának adták, őt pedig másnap, április 12-én reggeli nyolc óraker elhelyezték az angol gyarmati sarkertjében. dr. Campbell olvasta a halotti imát. Találtak nála 224 rupia készpénzt, övében 26 drb aranyat s egy pénztulványt a kalkuttai banknak. Ebből levonták a temetési költségeket, megfizették a szolga bérét s a többi Kalkuttába küldték. Az Ázsiai Társaság értesítve a tudós haláláról, 1000 rupia költséggel hét láb magas sírkövet állított hantja fölé.

Csoma utolsó útjára távozása előtt egy levélben az Ázsiai-társaságra hagyta mindenét. Összes hagyatéka a kalkuttai banktulvány szerint 3000 sikkia rupia, 2000 közönséges rupia; ehez járult még a temetéséről megmaradt 21 rupia és az övében talált 26 darab hollandi arany. A bíróság azonban formahiány miatt nem erősítette meg a végrendeletet s így egy holland ügyvéd útján a hagyatékában talált pénzt itthon maradt rokonai örökölték. Csoma Sándor három testvérének gyermekei egyenlő összegben egyenkint 1500—1500 rénes forintot kaptak.

Ekkor történt, hogy a rokonok sírrelélt akarván állítani a temetőben, Nagy Pál ref. lelkes tanácsára a helyett 100 forintot adtak írószerek és tankönyvek beszerzésére az iskolának, mely összeg kamatozva, ma 1000 frtnál

A WATERLOÓI CSATA. — WELCHER TALÁLKOZÁSA A HARCOZ UTÁN.

nagyobb s részben iskolai, részben vallásitanítói kepealaplul szolgál.

Csoma nem jutott ugyan el Lasszába, de a nélkül is befejezte a maga feladatát, oly tudományossággal, melylyel «leczkét adhatott volna Európa és Ázsia minden tudósának»; az alapokat ő lerakta, a jövőt a követőknek megnyitotta. A Gobiban már folynak az ásátások; Tibetről ma tudjuk, hogy a föld eme legmagasabb fensíkján, az emberi nem bölcséjében keletkezett először a világ legrégebb s számos tudós szerint a magyarokkal rokon *akkád-szumir* kultúrája. A tibetizmussal az ázsiai nyelvek legnehezebbje, az ázsiai népek legtitokzatosabbja táratott fel s e kulcsal haladva a most folyó angol expedíció is naponta emlegeti a Csoma nevét. A tibetisták pedig maig őt tekintik mesterükül. A magyar tudomány legnagyobb alakjainak egyike ő, a ki az egyetemes tudomány fejlődésében is maradandó nyomatokat hagyott maga után.

ÉNEK KÖRÖSI CSOMA SÁNDORRÓL.

Úgy indult el innen, mint egy vándorlegény,
Mint egy ágról szakadt, szegény vándorlegény.
Kebélén kenyerre, hátán meg a háza, —
Kézében nem is bot, csak egy sétatálcza.
Mintha nem is távol világba ment volna —
Csak egyet szétnézni a szomszéd Zagonba.
A hogy nekivágott erdők sűrűjének:
El sem is bucsúgott, utána se néztek,
Csak a lomb susogta körülötte lágyon:
Az Isten megáldjon!

Nem igen szorongott pénz a tarsoiyába,
De mindenható tűz lángolt az agyába;
Pártfogója sem volt, ki segítse, védje,
De vasakarát volt minden idegében.
Mindazt, mi hiúság, bizony megvetette,
S az igaz nagyságot magáért szerette,
Fakó emberke volt, a hogy útját róttá,
De valami szent fény sugárzott le róla; —
Az igazság fénye, honszeretet lángja
Volt a — glóriája.

Mit a nélkülözés, gondok, szenvedések!
Az ő nagy lelke mért kicsiségek.

Maga előtt csupán egy csillagot látott:
Az óshon mezőin sürgő magyarságot!
Rokonok, testvérek, ha rátok találma!
Ha ragyogó álma valóságra válna!
— Nem vált valóságra, megmaradt álomnak,
De a csalódások kincseket rajzoltak...
Tisztelet adassék az ő nagy nevének
Akkor is, ha — tévedt!

Emberirtó harcok rettentő vitézi,
Nem tudok én rátok áhitattal nézni,
De ha nézem ezt a szürke székely embert,
Ki egyedül küzdött s félelmet nem ismert,
Ki vergődő hona képével szívében,
Még hódította a világot egészen
És bár maga bizony koldusnál szegényebb,
Roppant kincset hagyott az emberiségnek:
Meghat e nagy élet, ez a nagy halál itt
A — leborulásig!

Élete, halála, dicső vagy példának,
Himalaya orma, jó vagy sirdombjának.
Fenséges tetődnél, mely feltör az égbe,
Egétvívőbb elme volt az ő elméje,
Nagy szíve borongóbb s kit levegő himbál,
Szelleme szárnyalóbb büszke sassaidnál;
Porát őrizheted magányodba zárva,
Világá tündöklő halhatatlansága
S élni fog áldottan mindnyájunk szívébe
Meggasztelt emléke!

Endrődi Sándor.

DARZSILINGI LEVÉL.

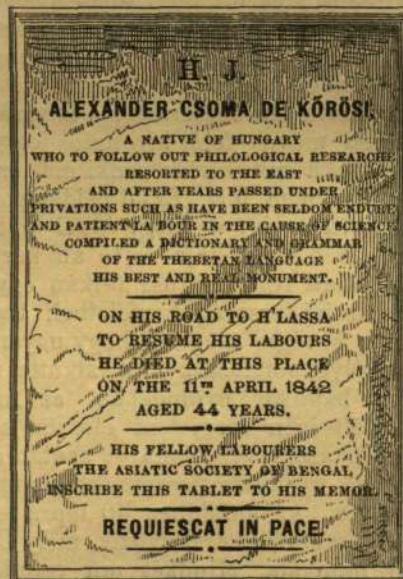
Darzsiling, 1904 június.

Mialatt az egész világ feszült figyelemmel kíséri a manduriai és koreai eseményeket, az alatt az angol fegyveres hatalom zaj és feltűnés nélkül vonul be Tibetbe. Az egész expedíció hadműveleti alapja Indiában: *Darzsiling*, Tibetbe a Himalaya hegységen átvezető hágók kulcsa.

A magyar ember első útja Darzsilingben a kegyelet útja, mely *Körösi Csoma* Sándor sírjához vezet.

Az itteni angol temetőben, mely egy meredek lejtőn fekszik, a legalsó terrasszon, pár lépésnyire a bejárati kaputól van *Körösi Csoma* Sándor egyszerű vasráccsal bekerített sírja. Felette nyolcezszögletes, falazott és meszelt alacsony pillér jelzi a helyet, hol egy magyar tudós és kutató

hamvai porladnak, távol a hazától. Nem nézhetem keserűség nélkül ezt az elhagyott, szerény sírt, melyet a honfitársak kegyelete elfelejtett megjelölni. Egy kis fehér márványtábla, az «*Asiatic Society of Bengal*» megemlékezése nagy nevű tagjáról, a pillér oldalába mélyítve. Az eredeti felirat, melyen Csoma éveinek száma tévesen van 44-nek mondva, mert 58 éves korában halt meg, — így szól:

Magyarul:

ITT NYUGSZIK
KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR
SZÜLETETT MAGYAR
KI NYELVÉSZETI KUTATÁSOK VÉGETT
KELETRE UTAZOTT
ÉS NÉLKÜLÖZÉSEKBEK ELTÖLTÖTT ÉVEK UTÁN
MINŐKET CSAK KEVÉS EMBER SZENVEDETT
ÉS A TUDOMÁNY ÉRDEKÉBEN TETT TÜRLEMES MUNKÁVAL
ELKÉSZÍTETTE SZÓTÁRÁT ÉS NYELVTANÁT
A TIBETI NYELVEK, —
AZ Ő UTOLSÓ ÉS IGAZ EMLÉKÉT.

UTJÁBAN LASSA FELÉ
HOGY MUNKÁIT FOLYTASSA
MEGHALT EZEN HELYEN
1842. ÁPRILIS 11-ÉN,
44 ÉVES KORÁBAN.

MUNKATÁRSAI
A «BENGÁLI ÁZSIAI TÁRSASÁG»
EMLEKÉNEK SZENTELTEK E TÁBLÁT.
NYUGODJÉK BÉKÉN!

Lumb Stook rézmetszete után, D. Maclisnek a londoni Westminster-palotában levő falfestményéről.

Ha már porait nem hozzuk is haza, hogy abban a földben pihenjenek, melynek küzdelemteljes életével és munkáival hirt és dicsőséget szerzett, legalább sírhantja felett emelkedhetnék egy emlék, melyet magyar kéz emelt és mely magyar szóval hirdeté az elhagyott sír lakójának hervadhatatlan érdemeit. Nem nagy megerőltetésbe kerülne a magyar társadalomnak, hogy ezt a hatvankét éves mulasztását helyrehozza.

Körösi Csoma Sándor sírjától tekintve nyílik egyike a legszebb kilátásoknak a páratlan fekvésű Darzsilingre, mely az ethnographusnak, természettudósnak, műtörténésznek, turistának és laikusnak egyaránt bőséges anyagot nyújt a tanulmányra és gyönyörködésre.

A Himalaya előhegységének egy hosszan elnyúló hegyhátán fekszik Darzsiling, körülbelül 2300 méter magasságban.

Az amerikaiakon kívül talán az angolok értenek legjobban ahhoz, mint kell egy arra alkalmas pontot a világhözkezelés számára hozzáférhetővé tenni és úgy berendezni, hogy ez ne csak a helyi érdekeket szolgálja, hanem a világ-turisztikának is mindazt nyújtsa, a mi a nyugati ember szükséglete.

A Siliguriból Darzsilingbe vezető keskenyvágányú vasút, mely elsőrangú stratégiai jelentőséggel bír, a vasútépítés remeke.

Az egész útvonalon, mely bár csak 50 angol mérföld, a vasút 5000 lábnyi emelkedést küzd le és az utast a legváltozatosabb hegyi panorámban gyönyörködteti. Pálmák, zöldelő erdők, s nagy teaültetvények a völgyekben. teszik hangulatossá a nagyszerű hegyvidéket.

Darzsiling a fürdőhely benyomását teszi keretekben épült csinos cottageival, bazárjaival és hatalmas szállodáival. Kitűnő serpentin-utak, villamos világítás, vízvezeték és jó szállodák teljes kényelmet biztosítanak.

A lakosság tarka keveréke a szomszédos hegyvidékek népfajainak.

Darzsiling közelében a tisztán tibeti lakosságú Bhutia-Busti falu a tibeti életről nyújt fogalmat. A buddhista templom tarkán színezett fafaragásai és festményei kínai befolyást tükröznek vissza. A templom homlokfalán tizenkét álló, függélyes tengely körül forgatható henger, melynek felületére imádságok vannak róva tibeti írásjegyekkel. A hívők zsinagregyével forgatják ezeket, miáltal — hitük szerint — az imádság általuk elmondottak

vétetik a mennyei hatalmasság által. Ilyen kényelmes módja az ajátatoskodásnak az is, hogy egy kis réz vagy ezüst hengerbe göngyölt imádságokat fa- vagy csontnyélen, a henger felületére erősített, ólomgolyóban végződő lánczettel forgásba hoznak. Legkényelmesebb mindenestre, s ehhez az egyéni hozzájárulás sem szükséges, hogy az imádságokat hosszú zászlókra írják, melyeket a szél tart állandóan mozgásban. Ilyen zászlórudak állanak a magaslatokon és a sírok körül.

A mi a turistákat különösen vonzza, s miért a világ minden tájáról nagy számban sereglenek össze, az a földgömb legmagasabb hegyének, a *Mount Everest*-nek a közelsége.

Ez a hegykirály azonban ritkán és akkor is csak a kora hajnali órákban veti le rövid időre felhőfátyol leplett ezüstös fényben ragyogó fehér ormáról.

A «*Tiger Hill*» tetejéről, korán hajnalban, midőn a kelő nap első sugarai kezdenek a mélyen lábaink alatt hőmpölygő és kavarodó lomha felhő-tenger árjával küzködni és könnyű fehér ködfátyol-rongyok kergetőznek a hűvös reggeli légtelen, akkor oszlik el éjszak-nyugat felé a sűrű takaró, és hosszan az egész láthatáron végig feltűnnek, rózsás fehér fényben ragyogva a Himalaya hegyláncz őrásai. Alattuk az előhegységek sötétzöld erdőkkel borított hosszú sorai, kulisszaszerűen egymás mögött sorakozva, mindinkább finomodó színárnyalatokban.

Leghátul pedig ezüstfehéren, szinte világítóan, az ember soha nem tapodta szűz-hó orom, a hegykirály, a *Mount Everest*.

Áhitat fogja el az embert ebben a templomi magasztos csendben és elbűvölve a látomány-szerű képtől, csak nézzük szóltanul, míg az lassan, szinte észrevétlenül ismét eltűnik szemünk elől.

Kertész K. Róbert.

A VÉN GAZEMBER.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta Mikszáth Kálmán.

Mindamellett szeretném, ha előbb ez a hagyatéki ügy rendbe jönne.

A báró szivarokat vett ki egy szekrényből és szívólyesen megkínálta.

— Gyujtson rá, főhadnagy úr és üljön le egy kicsit nálam. Igen örülök, hogy önnek kezét szoríthatok. A mi pedig az örökséget illeti, vegye úgy, mintha nem volna végrendelet. Nagyatyjuk után a két unoka örökök, punktum. Ez másképp nem is lehet.

— De...

— Semmi de, kedves főhadnagyom. Én nem fogadhatom el az örökséget önök elől. (Előre elmosolyodott attól, a mit mondani akart.) Pedig voltaképpen én is csak beteg kutya vagyok, mint a többiek, kikről az én öreg barátom gondoskodott. Sőt én vagyok a legbe-tegebb.

— De hisz a gyűjtött pénz a méltóságod vagyonából van véve.

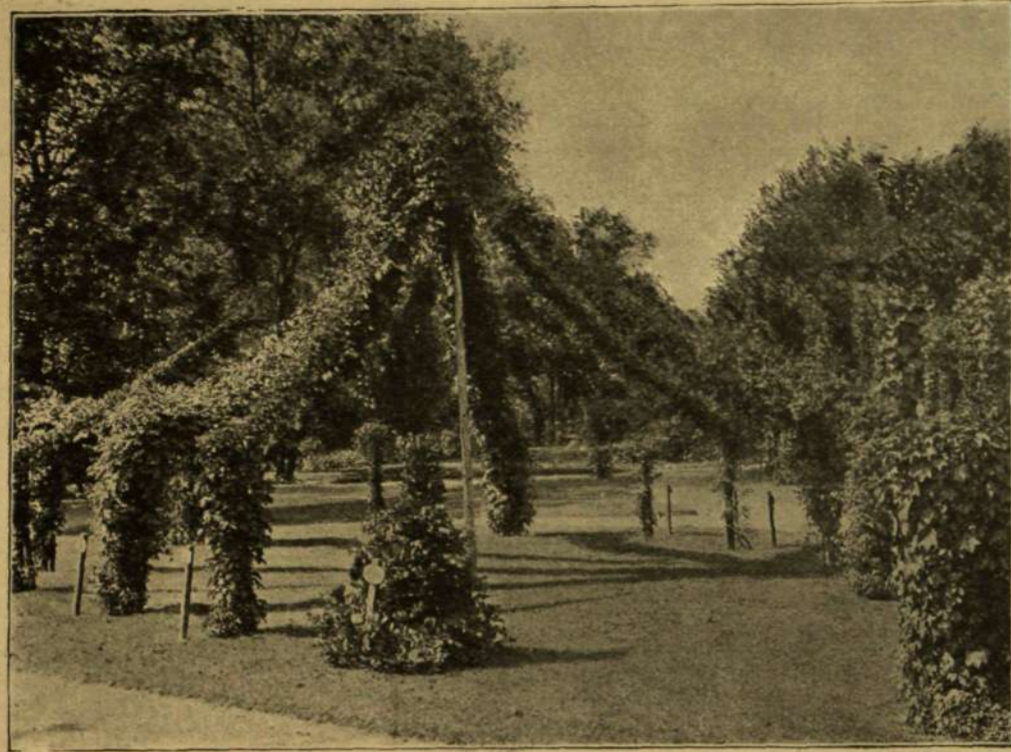
— Én azt most már nem hiszem.

— De ha maga a megboldogult mondta?

— Épen azért.

— Nem értem.

— Lássá, ha én most azt a pénzt elfogadnám, örökké bántana a lelkiismeret, hogy azt önök elől elraboltam; mert tegyük fel, hogy csakugyan elharásolt az öreg úr egyet-mást tőlem, engedelmességedre annak a nemes érzésnek, mely őt szinte szentté teszi én előttem, (a báró arca kimelegedett és hangja lágy lett, majdnem reszketeg) csak az ő szerencsés keze, az ő gazdálkodása, roppant takaréksága és üzleti ügyessége mellett nöhett az fel akkora összecsapás, hogy a gyerekeimnek legyen. Nálam az a pénz ép úgy elolvadt volna, mint a többi. Hanem azért én most seperjem be, úgy-e, tekintet nélkül arra, hogy az ő unokáinak marad-e vagy nem marad? Ugyan mondja meg, mit tartana rólam a világ? Hát megmondom én, mit tartana: azt, hogy Inokay hitvány ember, a ki elfogadta attól a hü szolgától hosszú életének keserves veregjékét s kifosztotta az unokáit. Azt ugyan senki se hinné, hogy az a négyezer forint tőlem van elcsipegetve. Sőt komolyan mondom, most már én se hiszem.

A szőlők és vadszőlők csoportja.

A BUDAPESTI FÜVÉSZKERTBŐL.

— De hát akkor mit csináljunk? — szolt a főhadnagy szinte megijedve. — Mert az örökséget én se fogadhatom el, ha akarom, se hiába hagyja nekem méltóságod.

— És miért?

— Mert rajta van a stigma. Maga az örök-hagyó bélyegezte meg, rámutatva, hogy lopott vagyon. Engem a tisztai kardbojt kötelez arra, hogy visszautasítsam.

Inokay meglepetésében lenyelte a csibukja füstjét, köhögni kezdett töle.

— Hm, erre nem is gondoltam. Ejnye, ez furcsa kezd lenni.

— Annyira furcsa, — vette fel a szót a főhadnagy, — hogy végre is oda kellene adni csupa becsületudásból az öreg úr hagyatékát valami jótékony célra, idegeneknek. De hát akarhatta-e ő azt? Okos lenne az? A mai viszonyok között? Hiszen kacagna rajtunk a világ.

Ez a szó új perspektívát nyitott Inokay elé. Nevetségessé lenne. Persze nevetségessé. Ettől ijedt csak meg komolyan; ezt kerülete egész életében, ezért volt finyas némely dolgokban s némelyekben könnyelmű és most ime ott áll, hogy épen a finyassága, a gvallérossága miatt váljék nevetségessé. A negyvenes évek pózoló nemzedékéhez tartozott, mely egy fonséges színjátékot játszott el Európa előtt, — maga dolgozván önmaga ellen, felszabadítá jobbágyait, levetette bíbor palástját, eleresztette szolgáit, mintha mondaná: «Nem akarok úr lenni többé», csapra eresztette a zsirt, hadd folyjon el. Ez a nemzedék annyi ideig hányattatott a színpadon, hogy a való életből és annak követelményeiről megfeledkezett, pedig hát élni mégis csak kell, ingyen senki se ad semmit, a varga nem varr eszimat, a szígyártó nem ad löszerszámot. E fényes föllobbanások nem lehetnek állandók se egy ember, se egy nemzet életében. A realizmus és az idealizmus kell, hogy fölváltsák egymást, mint az éjt a nap és viszont. Mert akár az egyiket viszi túlságra, akár a másikat, elpusztul bele. A sovány ember is ép oly közel áll a szélhűdéshez a soványsága miatt, mint a kövér a hájáért. Inokay szinte hátra tántorodott e pillantásnál az így fölvetett kérdés belsejébe. Ugy van, úgy, a főhadnagy igazat beszél! Inokay Gottfriednek kacagni fognak. Oh

hogyne! Hahaha. Don Quichote de la Mancha kidobta a négyszázezer forintot az ablakon s Rozinante éhesen nyírta az istállóban.

— Igaza van, főhadnagy, igaza van, — motyogta elszontyolodva, — az nem volna okos dolog, sőt a legnagyobb esztelenség lenne. Valamit tehát ki kell gondolni. Valóban benne van abban a végrendeletben, hogy ez a vagyon tőlem van elszedve?

— Valóban benne van.

— Milyen szavakkal, mert én nem figyeltem a kifejezésekre?

— Azt hiszem, azt a szót használta az öreg úr, hogy «loptam».

— Bizonyos ön ebben?

— Jó volna talán elkérni a szöveget, a méltóságos asszony vette magához.

A báró csengetett a komornyiknak.

— Kérd el a bárónétól a végrendeletet, hogy szükségem van rá.

A komornyik elhozta pár perc alatt, még egy kis csédula is volt hozzá mellékelve, behajtva pikkelyes kigyó alakra. A báró kibontotta és elolvasta a tartalmát. Csak egy sor volt: «Légy eszedben Fredi. Szerdán itt árverés lesz, és azután is. Máli».

Idegesen gyürte össze egy gomolyaggá az ujjai közt, miközben figyelemmel olvasta végig a végrendeletet. Síri csönd volt a szobában. A nyitott ablakon egy bignoniának a fehér virágos ága behajolt. A főhadnagy azzal mulatta magát, hogy a fürtöket olvasta rajta, bizonyosan ötjével a régi mód szerint, szeret — szívöl — színöl — egy kicsit — sehogy sem.

— Csakugyan a lopott szó fordul itt elő, — morogta Inokay mintegy magában — és mégse tehetem, nem visz rá a lelkem, megcsömörülnek magamtól...

Igy elmélyedve önmagában, dűnyögve olvasta tovább, míg egyszerre élénken felkiáltott:

— Hopp! Magvan!

A főhadnagy kérdőleg tekintett rá.

— Megtalláltam a megoldást.

— Hogyan? Mit?

— A szegény öreg úr nem volt józan eszénél, mikor a végrendeletet csinálta.

— De ez alkalmasint csak föltevés.

— Dehogy. Beh bizonyítható. Megsemmisíthető az egész végrendelet, tehát a stigma is. Nem

marad egy koromfeketényi ok se, hogy az unokák becsülettel be ne üljenek az örökségbe. Egy olyan jel van itt arra, hogy az öreg bolond volt, mely a napnál is világosabb.

— Hol?

— Hát ez a tétel, hogy a budai telkének a «föld alatti részét» Mari leányomnak hagyja. Hát van ennek valami józan értelme? Budán csak nincs se község, se ezüstbánya a föld alatt? Mi hát az a föld alatti része az ő budai telkének, ha nem egy megzavart agyvelőnek a fantazmagóriája?

— A telek föld alatti részét? — ismétlé zavartan a főhadnagy, és olyan piros lett, mint a kapos.

A báró észrevette, hogy sarokba szorította, és most egész kéjjel akarta ledömpöckölni, gyönyörködve saját elméjének élességében s kiakarván annak a diadalát élvezni fenéki.

— No, úgy-e megvan az arkanum? Most tesék aztán beszélni. Érdekes eset, Istenemre. Hogy fog Balassa csodálkozni!...

S e pillanatban csak az a vágya volt, hogy Balassával bámulassa meg magát. Ha nem lett volna illetlen, legott átszalad hozzá.

— No, az ördögbe is, úgy-e nem hitte volna? — hadarta ezután. — Milyen megoldás! És a fiskális se vette észre. Ne hívassam be a fiskálist?

— És felugrott, a csöngetyűzsinór felé indulva.

— Nem, méltóságos uram. Mert én magam is felvilágosítom, hogy tévedni méltóztatik. Sőt ez a téma még így négy szem közt is kényes rám nézve, és immár kénytelen vagyok vele. S legott belátja méltóságod, hogy nincs meg a megoldás.

— Én pedig határozottan állítom, hogy megvan.

— Hallgasson meg előbb!

A báró hitetlenül rázta a fejét, mialatt Borly belefogott az elbeszélésbe, akadozva, vontatottan, elváltozott hangon, mint mikor az oskolás fiú olyan témából felel, a melyre el nem készült, miközben szórakozottan morzsolta ujjával kardbojtját. Elmondta, a mit már tudunk, hogyan halt meg egy éjszaka a budai telken egy üres hordóban, hogy találta meg a gyémánt-tűt s ennek révén mint lett figyelmes, hogy a hordó alatt kincsek lehetnek elásva.

— No és? — vágott közbe a báró türelmetlenül a hosszúra nyúló elbeszélést megszakítva.

— Keressem és megtaláltam a kincseket.

A báró gúnyosan kacagott föl.

— Hozsána, oh Boceccio! Készönöm a kedves mesécskét. A főhadnagy úr le akar engem pipázni. A főhadnagy úr kincseket talál a nagyapó fundusán, a melyek a leányomnak vannak testálva, azokat természetesen kiemeli, elpezsgözi, elkártyázza a kintinban, minél fogva, most már nem csak azért illeti az én gyermekemet a hagyaték, mert az öreg az övékéből lopta, hanem azért is, mert az unoka elherdálta a kincseiket. És ezt persze Inokay báró el is hiszi. Mert hát az ilyen báróféle ember nem gondolkozik, nem kombinál, hanem csak ugrik a fényes után, mint a csóka.

— Bocsánat báró úr, de én soha se szoktam hazudni.

— No, no, édes fiam, — szolt a báró a rokonszenves melegség hangján, — nem is úgy van az érte, de ha két jó ember valami dologban a dialektika fegyvereivel vetélkedik, az egyik fegyverrel szabad a másik fegyvert kiparizolni. Azért hát, ha ön kincset talált a budai telek belsejében, mutassa elé és én megadom magamat. Dixi.

Nagyot fujt, és hosszú lélekzetet vett, mint a ki megint kilőtt egy bombát.

— A kincs megvolt, méltóságos uram (a báró

gúnyosan mosolygott) bizonyára mondom, hogy megvolt, magam néztem át darabonkint, de...

— Hiszen épen az a de — vágott közbe nevelve.

— De nem akartam megtartani, hát elküldtem postán a méltóságod leányának, a baronesznek.

Inokay felugrott, mintha egy villámáram lökte volna fel.

— Ez volt az? — kiáltott fel. — Kibujt hát a megfoghatatlan rejtély! Igen, igen, most kezdem már érteni az összefüggést. Az öreg úr sajnálta a családi ékszerünket és a maga pénzből vette meg egy költött eladási lajstrom szerint, valójában pedig elásta a telkén Mici számára.

Most a főhadnagy volt a meglepetés sora.

— Hogyan? A méltóságok ékszeri voltak?

— Sajnos, mi adtuk át az öreg úrnak, hogy zálogosítsa el, s miután több pénz kellett, azt az instrukciót kapta, hogy adja el. Ő aztán el is adta, be is mutatta, milyen czégek vették meg, melyik darabot, mily áron. Képzheti ennél fogva meglepetésünket, midőn egy napon megérkeztek a különböző firmáknak eladott ékszerek együtt egy ládában a lányom nevére címelve. Azóta sem mertünk hozzájuk nyulni, senki se viselte, mert nem tartottuk a mieinknek.

— És az öreg úrtól nem kértek felvilágosítást?

— Resteltük volna előhozni. Annyit azonban mégis gondoltunk, Isten bocsásson meg, hogy valami inkorrekt dolgot cselekedett. Pedig hát egy szent volt ő akkor is köztünk. Mit érezhetett az ő hófehér lelke, a mi gyanakodó, szemrehányó tekinteteink alatt? De legyen ön megnyugodva, egy gondolatot érlelek én is, kiástatom és az Inokayék kriptájába temtettem el. Elégtételt adok neki.

— Köszönöm, méltóságos uram.

— Ha van túlvilági élet, folytatá a báró ellágyulva, — bizonyára jól fog neki esni ez a kis figyelem. De mondja csak főhadnagy, tudta már ön akkor a végrendelet tartalmát?

— Hogy tudtam volna?

— Hát talán felismerte az ékszereket?

— Miről ösmertem volna fel?

— Hát akkor miért küldte a leányomnak? Egyszerű volt a kérdés, de a főhadnagyot ugyancsak megakasztotta. Nem jó sokat beszélni, kivált katonának, mert befonódik a saját kifejezéseibe, mint az Ábrahám báránya az iszalagok közé. Kinos verejték ütött ki a főhadnagy homlokán, míg areza csupa láng lett.

— Nem haragszik meg méltóságod, ha egészen őszinte leszek? Nem ítélt meg engem? — tagolta idegesen, szomorúan, zavartan, — ha azt mondom el, tekintve a körülményeket, a helyzetet, a mit talán nem kellene, a mit, hogy is mondjam csak, oh Istenem... de talán mégis...

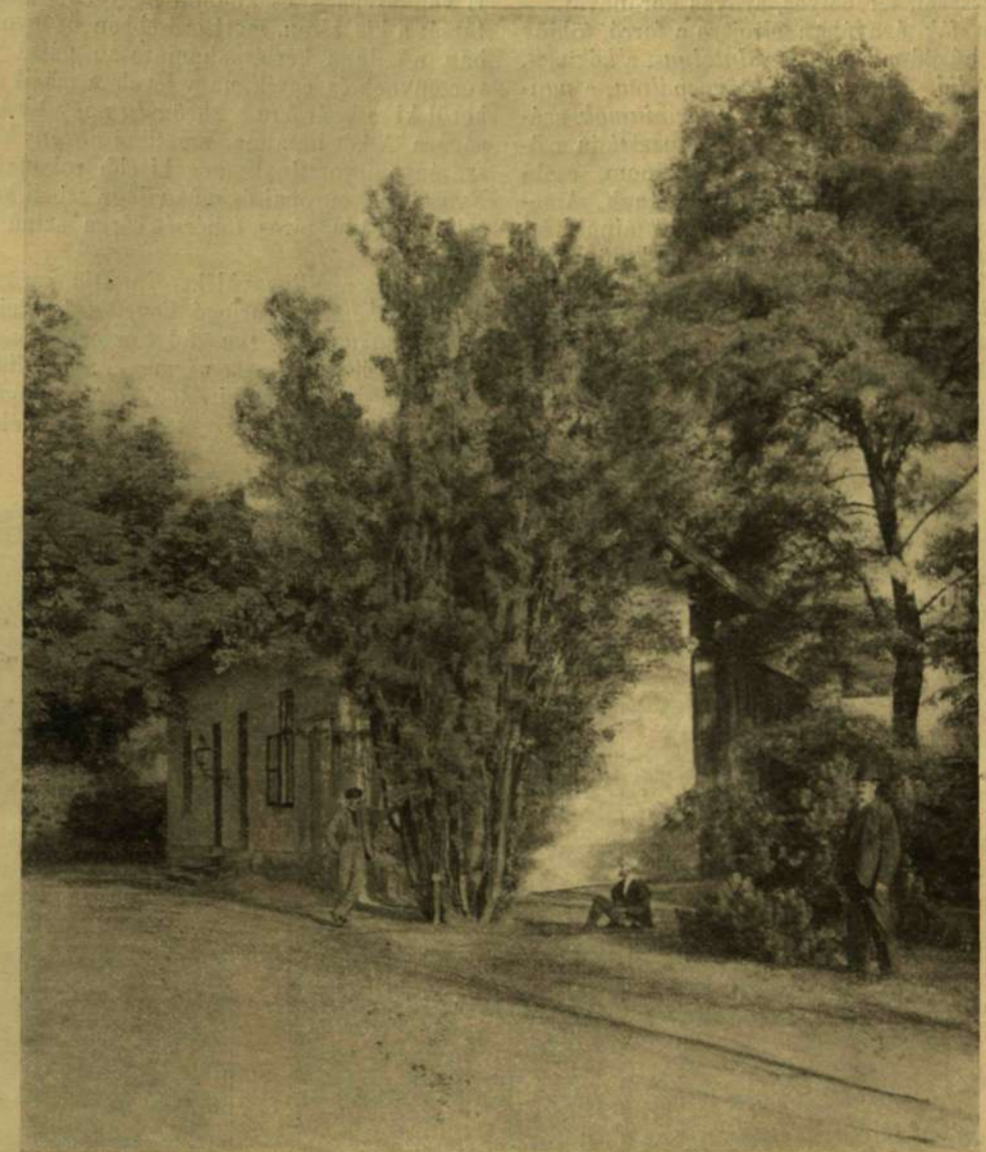
— Csak beszéljen őszintén. Hiszen másképp nem érthetnők meg egymást.

A főhadnagy lehunyta szemeit és a kardjába fogózott, szédült, a szoba forgott vele.

— Fiatal gyermek voltam akkor, — szolt elhaló, rekedt hangon. — És tudja a báró úr, milyenek a gyermekek, nem veszi roszt néven, szerelmes voltam a kis baroneszbe.

Félve nyitotta ki szemeit, hogy áll-e még a világ és csodálkozott, a mit látott és hallott. A bignonia gallyak csak úgy lóbázták a fürtjeiket, mint azelőtt, a nap besütött és fényes aranyásvot vont az Inokay Katherina brokát szoknyáján, a madarak csipogtak odakünn, a báró pedig nevetett.

— Aha, ni! Hát így sülnek ki a selymasá-

A hatvankétéves «Aranyeső», (Laburnum).

A BUDAPESTI FÜVÉSZKERTBŐL.

gok? Aztán lássuk csak, — mondá évelődve, — meddig tartott ez a szerelem?

— Bocsánat, de az már nem tartozik ide, — sohajtá melán, álmadozón.

— Bizonyos esetben idetartozik.

— S ez az eset, méltóságos uram? — kapott a szón Borly, mint az éhes hal a családéteken.

— Ha még most is szereti, — felelte Inokay csöndesen, kiégett csibukját leeresztve a padlóra. A hadnagy lesütötte szemeit, mint egy elítélt.

— Ha szeretem-e, — szolt szenvedélyvel, álmadozón. — Ki se lehet azt mondani.

— No iszen akkor mégis nekem van igazam, hogy megtalálható a megoldás.

— Hogyan? — nyögte a főhadnagy, kételkedő, réveteg tekintettel.

— Föl van adva a rebus, találja ki, — mosolygott a báró.

— Méltóságos uram! Igaz lenne? Nem tréfa? Szabad szólanom?

— Csak egyenesen, katonásan, mint a nyíl, katona uram.

— Hát adja nekem feleségül a baroneszt.

— Én pedig két kézzel adom oda, — szolt egyszerűen, minden ünnepélyesség nélkül a báró, — föltéve, hogy ő is akarja.

S ezzel mintegy jelpéleg oda nyujtotta a főhadnagy mind a két kezét.

A főhadnagy pedig lehajolt, elöntötték szemeit nagy boldogságában a könnyek, némán megcsókolta kezét, de érezte a báró, hogy egy két könny is hull rá s ezzel hirtelen átnyalabolta a fejét, a melléhez szorította, hogy síró katonát ne lásson és a nyaka tarkóján csókoltá vissza.

— Mi ketten végeztünk, édes fiam; mostan erdj be az asszonyokhoz és végezze a leányommal magad!

(Vége következik.)

KÉPEK A BUDAPESTI FÜVÉSZKERTBŐL.

Évek óta látom a budapesti füvészkertben a csodás *Victoria regia* virágát, évről-évre számított rá és minden nyáron gyönyörködöm benne. De egyszer csak önkénytelenül kértem: miért csak épen ez a virág az, a mely állandóan vonzza az itthon rekedt pesti közönséget? Mert lám e kertben sok más megcsodálni való is van.

A budapesti ember nem is tudja, milyen kincse ez a gyönyörű parkszerű kert, mely megérdemli, hogy ne csak akkor nézzünk bele, mikor a *Victoria* nyílik, hanem gyakrabban is felkeressük.

Vannak e kertben olyan pompás tájképek, a melyeknél különbet a francia és angol parkokban sem lehet látni. Hiszen évszázados fák vannak lombosított a szerény hazai és a forró földön hivalkodó virágai fölül. Itt az ősterebélyes fák hatalmas koronája ad enyhe menedékhelyet a nyár forró napsugarai ellen; ott meg egy kis tó a vizinövények sokaságával váltakozik egy sziklacsoporttal, melyet a sivatag pozsgás növényei váltanak föl. Emitt egy óriás diófa integet hívogatólag, amott meg a mezei növények tarka-barka serege mosolyog felénk balzsamos illatot árasztva.

A hatalmas diófán túl az *Erzsébet* királyné emlékfák csoportja van. Évszázadokkal dacoló fák ezek: mint a magyar nép kedvenc fája a királyi diófa (*Juglans regia*), a japáni fürtös diófa (*Juglans racemosa*), az amerikai őserdők fája: a fekele diófa (*Juglans nigra*), az olaj diófa (*Hycoria* vagy *Carya diófa*), a Kaukázus szülőtte a szárnyas diófa (*Pterocarya*

fraxinifolia) mind méltók egy szeretett királyné emlékének megőrzésére.

Növésük méltóságosan fenséges, hatalmas erős törzssel, terebélyes, árnyas koronával.

A vén fák árnyában elrejtve a forró földön pálmái húzódnak meg: a datolya-, a kókusz-, az arekadó-, a legyező- és törpepálma, a pandanusok, a dracaénák és phormiumok számos faja. Tözsomszédságukban Ausztrália szülőttei, a sajátos *Kazuár-fák*, finom, csaknem fonászerű levelei hímálódzanak, Amerika, Japán és Khina ritka tülevelű fájnak társaságában. Mögöttük a *tejfa* (Ficus) különböző korú példányai állanak sorfalat. Keletre tőlük a *Caladiumok* sajátos nagy leveleikkel képeznek festői szépségű csoportot.

A hazai fák ölen rejtőző forróövi növényvilágtól éjszakra, a nagy pálmaház előtt — ennek két szárnya most üres — Japán és Khina

terjeszkednek, melyekkel rokona az *Euryale ferox*, ugyancsak kerek alakú, de alul erős tövisekkel fegyverzett levelei kelnek birokra. E vad szépség csakhamar legyőzné versenytársát a kis téren, mert erősebben és gyorsabban nő, de a kertész hamarosan gátat vet a versenynek és egyik nagy levele a másik után kerül ki a szárazra a közönség nagy kíváncsiságára. A két hatalmas amerikai növény között szerényen vonulnak meg kisebb rokonaik, a Nymphaeák európai és más világrészbeli képviselői kék, lila, piros, fehér és sárga színű virágaikkal.

A *Lotus* a Nilus vidékét juttatja eszünkbe. A *Nepenthesek* rovarfogó kancsós leveleikkel, a *Hedysarum gyranis*, folyton csavarszerűen mozgó levélkéivel, a szemérmes *érvőke* (Mimosa) legkisebb érintésre hirtelen összezsugorodó és lekonyuló leveleivel az érző növények életébe

zik és minden ága külön törzset képez önálló levélkoronával. Ha ez a növény eléggé csodás is, de még sem oly szép, mint a *Theophrasta imperialis* a maga hatalmas nagy leveleivel, melyek méltán megszerezték számára az *imperialis* (fejedelmi) melléknevet.

De ki győzné mind azokat a nevezetességeket itt felemlíteni, ki tudná ilyen rövid cikkben összefoglalni őket, hiszen ezerszámra nőnek egymás mellett, egymás felett összefonódva, egymáshoz simulva, ölelkezve. Ha nem zavarának a hangulatot az edények, melyekbe ültetve vannak a világ minden részéből összehordott növények, egészen beleképzelhetnők magunkat a trópusok világába.

A midőn így egy pillantást vetettünk a kir. magyar tudományegyetem növénykertjébe s ismét itt van a *Victoria regia* virágzásának ideje, a kert mágnesre, arra figyelmeztetjük a

Khinai wistaria.

Részlet a nagy pálma-házból.

A BUDAPESTI FÜVÉSKERTBŐL.

növényvilágának szépsége bontakozik ki előttünk olyan színpompában, a milyennel éppen ezek a növények dicsekedhetnek.

Túl rajtuk Amerika és Afrika húsos, pozsgás, szúrós növényei, a kaktuszok és az aloék különböző csoportjai sorakoznak egymás mellé a *Victoria-ház* körül, fenyegetőleg meresztvén szúrós fegyvereiket, hatalmas töviseiket a közeledő felé. Az alakoknak micsoda változatos-sága! Nagyjából gömbök, a gömbfelület ki-mondhatatlan sokféleségével. Ugy övezik körül a *Victoria-házat*, mint *Port-Arturt* erős sánc-öve. De mi az igazgató dr. *Mágozsy-Dietz* Sándor, vagy az intéző *Fekete József* engedélyével mégis csak bejutunk a *Victoria-házba*.

Belépünk és olyan gyönyörű látványban van részünk, hogy hamarosan azt sem tudjuk merre és mit nézzünk. Az Amazon, a Missisipi, a Nilus, a Ganges növényei adtak itt egymásnak találkát.

A vízmedence közepén a híres *Victoria regia* nagy kerek, felhajlott karimájú levelei

engednek bepillantást, míg az *Allamanda* nagy sárga, a *Bougenvillea* piros virágaival, a *Passiflora* vagy *Golgotavirág*, a fák kérgén élősködő növények sokaságával egy tropikus őserdő sajátos növényvilágába varázsol bennünket. Ez a varázs még inkább fokozódik, ha átmenyünk a nagy pálmaház középső nagytermébe. A pálmák remek példányokban diszlenek itt. Ezek már nem csak sejtetik, hanem fogalmat is adhatnak arról, hogy milyenek lehetnek hazájukban? A *Livistona chinensis* (a kertszék *Lantan* a *chinensis*-e) vagy legyezőpálma, Ó Felsége ajándéka, olyan példányban van itt meg, a milyent Londonban sem lehet látni. Szomszédságában pedig Kelet-India sajátos növénye tűnik fel: a *Pandanus furcatus*. Törzsének alig van olyan parányi helye, a honnan egy-egy légyökre ne sarjadna ki. Derekaról karvastagságban nyulnak le a földig a gyökerek s támaszul szolgálnak neki. Maga a törzs nem ágazik el, míg a *Mohukki*-szigeteken élő rokona, a *Pandanus sylvestris* törzse szétága-

látogatókat, hogy a tizenötezer növény között ne csak az egy *Victoriát* méltassák figyelmükre, hanem szenteljenek néhány pillanatot a többi növényeknek is, a melyek szépség és érdekesség tekintetében méltó versenytársai a Missisipi esodájának.

Kardos Árpád.

EGYVELEG.

* Amerikai becslések szerint a legtöbb arany-pérez: 4712 millió frank értékben Franciaországban van felhalmozva. Utána nyomban Oroszország 3570 millióval, Németország 3640 millióval és Ausztria és Magyarország 2640 millióval következnek.

* A francia hajóhad fővezénylete 1893 óta háború esetére raktáraiban folyton két millió méter-mázsza kőszentet tart készletében.

* A párisi «Crédit Lyonnais» című bank iródaiban és pénztáraiban nem kevesebb, mint ezer nő van alkalmazva.

ARATÁS.

Legfontosabb mezei munkája az évnek az aratás, ettől függ: lesz-e kenyér és menyi, aztán meg, a mi szintén nagy kérdés: hogy folynak majd be az adók, mennyi telik majd vasutasok és egyebek fizetésemelésére, pánczélos hajókra, torpedókra, új fajta ágyúkra? Mert bizony akármiféle pénzügyi műveleteket emlegessenek is, olyanforma az, mint valami nagy körben futó út, melyen akármerre induljanak, utóljára is csak egy végállomáshoz érnek: az adófizető polgárok zsebéhez. Ez pedig nálunk, hol a földművelés a fő, legfőképp csak az aratásból telik meg, ha megterlik.

Az idén nagyon korán megkezdődött az aratás s általában jobb eredménnyel, mint a nyár elején gondolni lehetett volna. A fenyegető rozsdá nem tulságos sok kárt tett, a szem megszorulásáról keveset hallunk, jégeső pedig alig pusztított emitt-amott. Csak elvétve mutatkozott a sztrájkra is hajlandóság; a régi jó időkre emlékeztető módon, békén fente, kalapálta most a munkás a maga szerszámát, döntötte a vetést rendre s kötögette dalos-nótás marokverőivel a kéréket.

Az Alföld nagy részén jóformán csak keresztel borított tarlók sárgállanak már, lábán nem igen van egyéb a zabnál. A Felföldön még majd ezután kezdődik a dolog, — s a mi a világ során különös változandóságát mutatja, az idén már több helyen itt is alföldi munkások kaszái subognak s magyar marokverő lányok dala visszhangzik a hegyekről-halmokról. Mert hát a tótoskák, a kik eddig az alföldet is elárasztották aratás idején, most oda kinn vannak Amerikában köszönet fejteni s még tán az elnökválasztásra is több a gondjuk, mint arra, hogy ki vágja le itthon a gabonát?

Különösége még az idei aratásnak az is, hogy a földbirtokos honatyák nem számlálgatják most otthon a szaporodó kereszteteket, nem nézik: hogy önti a cséplőgép a szemet, hanem

KÉVEKÖTŐK DEBRECZEN VIDÉKÉN.

idefent töltik a jó emlékeztető aratási szünetet s maguk csépelik az ország szalmáját, a mely közül bizony nem igen vastagon ömlik a szem.

A WATERLOÓI CSATA EMLÉKE.

A waterloói csatatéren, a hol örökre lehanyatlott Bonaparte Napoleon szerencsecsillaga s a hol ötven ezer harcos aluszsa örök álmát, egész serege áll már régebbi idő óta azoknak az emlékelemek, melyeket az angolok, németek és hollandok emeltek ott elesett vitézeik emlékére. Csak a kiknek történetében a legnevezetesebb s egyúttal a leggyászosabb volt az ott lefolyt

véres esemény: a francziák nem jelölték meg mind mostanáig waterloói hőseik nyugvóhelyét. Most azonban, a világraszóló nagy csata 89-ik évfordulóján, június 18-ikán a legyőzött nemzet is megőrkítette ott elesett fiai emlékét.

Három francia tudós indította meg ez iránt a mozgalmat, a csatatéren tett látogatásuk hatása alatt. Megszerezték a Brüsszel felé vezető országút mellett fekvő telket s közadakozásból elkészítették *Gérôme* hírneves szobrászzal a szobor-emléket. A kitűnő művészi munka nagy elismerést keltett az 1903. évi párisi Salonban. Magas sziklatalazaton áll a bronzból öntött francia sas, halálosan megsebesülve, de

KASZÁSOK ÉS MAROKVERŐK.

KASZA-FENÉS.

KASZA-KALAPÁLÁS.

KERESZT-RAKÁS.

ARATÁSI KÉPEK BUDAFOK VIDÉKÉRŐL.

A FRANCIÁK ÁLTAL ÁLLÍTOTT WATERLOÓI EMLÉK.

még mindig fenyegetőn őrizi a francia lo-
bogót.

A leleplezés nagy néptömeg — többnyire
franciák — jelenlétében ment vége s az ün-
nep után a nagy közönség kegyeletesen járta
be a csatatér egyes főbb pontjait s megszem-
lélte az ott levő emlékeket. Ott van a hannoveri
erkek emléke, Sir Gordon angol ezredes osz-
lopa, a Hougoumont-kastély romjai, melyeken
még most is felismerni, hogy az ágyugolyók
pusztították el, míg kápolnájában csaknem épen
maradt meg Krisztus szobra, egészen sértetlen
Szűz Máriaé, az öleiben nyugvó gyermek Jézus
fejét azonban elvitte az ágyugolyó. Különös
figyelmet keltett a Belle-Alliance nevű major,
melyből Napoleon a csata nagy részén át nézte
a harc folyását, osztogatta parancsait s a hol a
csata után való este találkozott akét győztes had-
vezér, az angol Wellington s a porosz Blücher,
mely utóbbi esemény a major falán emléktáblá-
val van megjelölve. (E történelmi jelentőségű ta-
lálkozást mutatja be a londoni Westminster-pala-
tában levő fresko-festmény után készült egyik
képünk.) A francziákat leginkább meghatotta az
a hely, a hol Ney tábornok végső, kétségbe-
esett erőfeszítéssel tartóztatta fel a poroszokat
s a Caillou-i major, a hol Napoleon főhadiszál-
lása volt. A leghatalmasabb emlékjel az óriási
waterloói oroszlán, mely magasra emelt dombon
áll, a honnan végig lehet tekinteni az egész
síkot. Ezt még 1821-ben emelte a németalföldi
kormány, melynek fenhatósága alá tartozott
akkor Belgium is.

DUNAISZKY LÁSZLÓ.

1822—1904.

Annyi fiatal szobrászunk halála után az út-
törők közül való Dunaiszky László, a 82 éves
veterán is lehúnyta szemét július 3-án. Az
újabb nemzedék már alig ismerte a rég vissza-
vonult öreg művészt, ki sokat dolgozott ugyan,
de a művészi pálya küzdelmeit is nagyon érezte
s nagyobb alkotásokra buzdító hatást az érdeklődésből nem igen meríthetett. Készített mell-
képeket, szabad helyre való álló szobrokat,
mitológiai alakokat. Mindezek mellett is em-
léke már jó régen a hazai műtörténelemé lett.
A belváros szabályozásakor, mikor a pesti halász
czéh által emelt kút-szobrot eltávolították a
Hal-térről és kivitték a népligetbe, — már úgy
emlegették, mint «múlt századbeli», holott rá
volt véve: «Dunaiszky László 1862.» A Nem-
zeti Színház előtt 1860-ban fölállított id. Lend-
vay Márton álló szobra szintén az ő műve; ez
volt Pest első nyilvános szobra. Most a színház
udvarán van.

A képzőművészeti társulat halotti jelentése

Törészlet vizenővénnyel.

A BUDAPESTI FÜVÉSKERTBŐL.

az öreg szobrászról így emlékezik meg: «Se-
rény munkálkodásai a plasztika terén őt azon
művészek sorába iktatták, kik ideális alkotá-
saik közepette a nemzeti s magasztos témák
megoldását a legelismertebb módon juttatják
kifejezésre.»

Dunaiszky László 1822-ben Pesten született,
hol atyja, a Zólyomgyéből való képfaragó te-
lepedett le s fiának is első oktatója volt a kőfa-
ragásban és szobrászatban. Dunaiszky László
Münchenben, Bécsben tanult tovább, Olasz-
országban is hosszabb időt töltött. Csak az
ötvenes évek végén tért vissza Pestre, s akkor
több megrendelést kapott. Elkészítette id. Lend-
vay Márton szobrát, Katona József szobrát
Kecskemétnél, a szláv Holly János szobrát,
melyet Dobra-Vodán állítottak föl. A külföldi
mútarlatokon több szobrával nyert elismerést,
így egy erdei nimfával s egy Keresztelő Szent
Jánossal, «Tavaszzal» című csoportjával Lon-
donban nyert nagyobb díjat s ott kelt el még
néhány más műve is, ezek közt «Sámson és
Delilája». Mellszobrai közül felemlítjük Szé-
chenyi István gróf, Deák Ferenc, Liszt Fe-
rencz, Szentpéteri, Erkel Ferencz, Petőfi Sán-
dor, Jókai Mór, Jókainé, stb. képmását. Klasz-
zikai irányú műveiből a Nimfa, Dejanira,
Andromeda és Nessus csoportok a kiválóbbak.
A Képzőművészeti Társulat egyik alapító tagját
gyászolja benne. Régen nem dolgozott már a
nyilvánosság számára, a művészi körökkel sem
érintkezett. Húsz évi elvonultság után az Erzsé-
bet királyné szobrára hirdetett pályázatnál je-
lentkezett az agg művész újra és munkáját meg-
vételre méltónak ítélték. Vörösmarty szobrára
is pályázott, de a bírálók a vázlatot nem bo-
csátották nyilvánosság elé. Két hét előtt lett
beteg s többé nem is hagyta el ágyát. Teme-
tése a képzőművészeti társulat koszorúját Te-
lepy Károly műtárnok vitte el. Az érdeemes mű-
vészt a kerepesi-úti temetőben levő családi sir-
boltban temették el.

Dunaiszky legutolsó éveiről és magányáról
Zempléni Árpád, az ismert költő ezeket írja
nekünk:

Apostoli szegénységben élt az öreg Dunaiszky, a
legöregebb magyar szobrász, Kemény Zsigmond-
utcai magányában. Két kicsi, napfénytől beragyog-
gott szoba az udvar belső végében volt az ő bi-
rodalma. Ott vannak az ő kedvenc művei körülré;
néhány szép mellkép: Jókai, Petőfi, Széchenyi,
Katona, Deák, Laborfalvi Róza, Szentpéteri (nem
a híres színész, hanem a külföldön elhalt magyar
ötvművész), Liszt Ferencz, ifjúsága virágában,
harmincz éves korában ült neki mintaul Bécsben.
Kifejező szobor ez, egy lángeszű férfiú feje. Hatal-
mas sórénye vadúl hullámzik alá. Különös művészi
tünemény volt Liszt, különös lelki erő lakozhatott
az öreg Dunaiszkyban is az időtájt, a ki azt a férfi-
sphinxet így megbirta agyagban mintázni. «Rosz
modell volt pedig!» panaszkodott az öreg úr, ha

Liszt szobrára került a szó, «nyugtalan volt, mint a
csikó; mindig idegeskedett, mint egy primadonna s
vastag szivarokból egyre fújta a füstöt, mint a krá-
ter. Alig lehetett vele birni. De azért mégis siker-
ült átlopkodni a lelkét a mintába. Szerencsés em-
ber volt!» Ezzel fejezte be szavait Lisztől az öreg
Dunaiszky.

Szerencsés ember volt az öreg úr is világeletemben.
Még 82 éves korában is ép oly ifjú, művészetének
ép oly imádója, mint a milyen kezdetben lehetett.
Vagyont nem szerzett, de bejárta Európát. Nős sem
volt soha; a művészet maradt első, utolsó szerelme.
S úgy látszik, nem is szerette a pénzt, még a dicső-
séget se: csak az alkotás gyönyörűségét, a munka
fáradságát. Sohse járt az emberek közé. Sikereit
sem üttötte dombra. Java alkotásai külföldön vannak,
s így nem egészen ismertük itthon.

A klasszikus művészet magyar hajtása az, a mi
az öreg Dunaiszky művein nyilvánul. S minden da-
rabján látszik, hogy jeles kőfaragó atyja mellett
megtanult a kővel bánni, kőben gondolkozni. Sas-
tekintetű Deák Ferencz nehéz magyar mentéjében
mintája lehetne annak: milyen egy testes, nehéz
magyar kőbe faragva. Legkedvesebb alkotásai közül
való Petőfi természetmagyságú mellszobra. Emlé-
kezetből mintázta a hetvenes évek elején. Édes «jó
fiú» az ő sovány arcú fiatal Petőfije! «A mi fiunk»,
mint Arany Jánosék hívták. Ez az igazi. Dunaiszky
maga is sokat járt a Pillvax-kávéháza s gyakran
látta ott billiárdozni, hallotta beszélni Petőfit, a kit
kicsiben, álló alakban is megmintázott, a mint kar-
bonári köpönyegében, meliél összefont karral áll.
Ez nincs kidolgozva, de a mozdulat, az állás nem-
csak plasztikus, hanem félreismerhetlenül Petőfibre
vall. Hogy ekképpen állani szokása volt Petőfinek, ő
maga is megírta a «Czippus lombok»-ban:

«Álltam sírhalma mellett
Keresztbe font kezekkel,
Mozdulatlan szoborként,
A dombra szögözött szemmel.»

Ilyen művek között élt Dunaiszky László emlé-
keinek és — újabb terveinek. Az öreg úrban a régi
művészek törhetlen erélye élt, lobogott s a magyar
szobrászok márciusi ifja még nem akarta letenni
a mintázó-fát.

Műveit, legalább azt a keveset, a mi itthon van
körülte maradt, részesítsék figyelemben s mint
szobrászati emlékeket helyezték el egyes múzeum-
okban. A Petőfi-Társaság átvehetné azt a két
Petőfi-mintát.

A «GENERAL SLOCUM» HAJÓ PUSZTULÁSA.

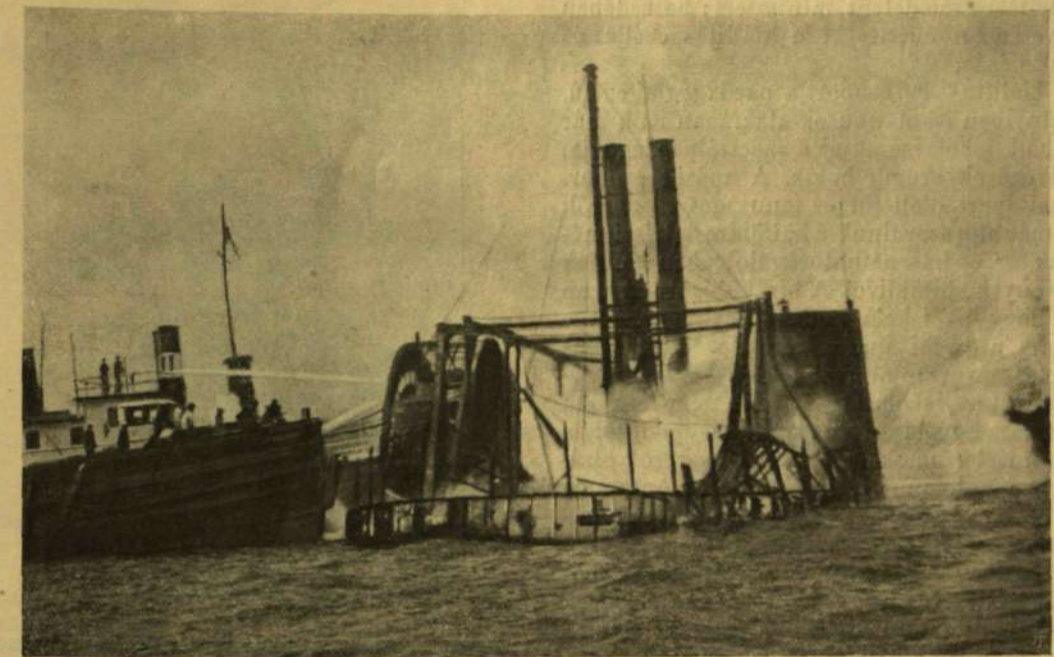
A legnagyobb hajó-szerencsétlenségek közt
is párját ritkítja az amerikai «General Slocum»
nevű hajó veszedelme, mely alkalommal mint-
egy 1200 emberélet áldozatát esett. A retentő
szerencsétlenség, mely az egész világon nagy
részvétet és megdöbbenést keltett s melyről
mai számunkban amerikai fölvételek nyomán
több képet közlünk, a következőképp történt:

A new-yorki evangélikus Szent Márk-egyház
iskoláit pártfogoló egyesület mint minden év-

ben, az idén is kirándulásra vitte a tengerre az
iskolák szorgalmas tanulóit. Bérbe vett egy
nagy hajót, a «General Slocum» nevűt, arra
szállította az iskolás fiukat és leányokat taní-
tókkel, szüleikkel, összesen 700 gyermeket és
998 felnőttest, hogy a tengerpart mentén fekvő
Locust Grove nevű kirándulóhelyre menjenek.
Június 15-én indultak el.

A mint elértek a Hell Gate (a pokol kapuja)
nevű keskeny szoroshoz, melyet mesterségesen
váltak, ma is nevezetes mérnöki munkája az
sziklába, — tűz támadt a hajó fedélzetén. Nem
egészen bizonyos, mily körülmények között
ütött ki a tűz, mert az életben maradt vallo-
márai eltérők. A jelenetek azonban, melyek a
hajón lefolytak, felülmúlnak minden képze-
letet.

A zenekar vidám darabokat játszott a kikötő-
ből való elindulás óta s az egész, nagyobb ré-
szében nőkből és gyermekekből álló társaság a
fedélzetén tartózkodott. A tűz kiütésekor irtó-
zatos rémület támadt; a hajó kapitánya, Van
Scheick Vilmos, azonnal hozzáfogott az oltás-
hoz, de az ócska, rozszant hajón legyőzhetetlen
erővel s gyorsasággal terjedtek el a lángok.
Hozzájárult ehhez még az is, hogy a viz-szivaty-
tyúk ép a veszély pillanatában felmondták a
szolgálatot. A hajón megszálltak a gőzcsipok,
segítségért kérve a közelben járó hajóktól, s
mindenki hanyatt-homlok menekülni igyeke-
zett. Anyák a vízbe dobták gyermekeiket s ma-
guk is utánuk ugrottak, hogy meneküljenek a

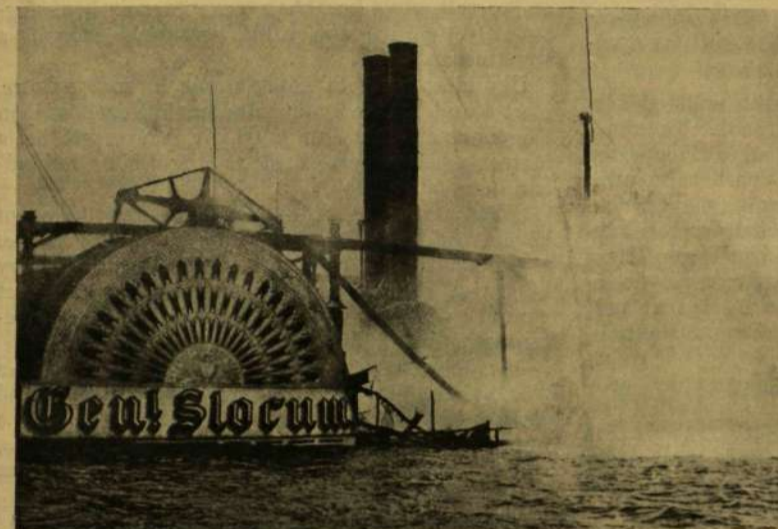

AZ EGŐ HAJÓ A PART FELŐL NÉZVE.

s darabokra szakadtak a kezükben. Zátynya
vinni a hajót lehetetlen volt, mert a magas
szikla-partok megközelíthetetlenek; aránylag
hosszú idő alatt tudott csak olyan helyre jutni,

elvesztette lélekjelenlétét; egy híján mind meg-
menekült, de a hatóság még az nap fogságba
vetette valamennyit.

New-York napokig megrendítő jelenetek szín-

A TŰZ TERJEDÉSE A HAJÓN.

ELPUSZTULT UTASOK HOLTTESTEIT A TENGERPARTON.

tűztől. A hajó felső hidja egy szempillantás
alatt beszakadt, maga után ragadva az alatta
s a rajta levők tömegét. Néhányan a mentő-
készülékhez rohantak, de ezek el voltak romolva

a hol a parthoz közeledhetett. A tömeg pedig
vad rémületben küzdött, egymás hegyin-hátán,
egymást lökdösve be a tüzbe vagy a tengerbe.
A hajó legénysége úgy látszik nagyon hamar

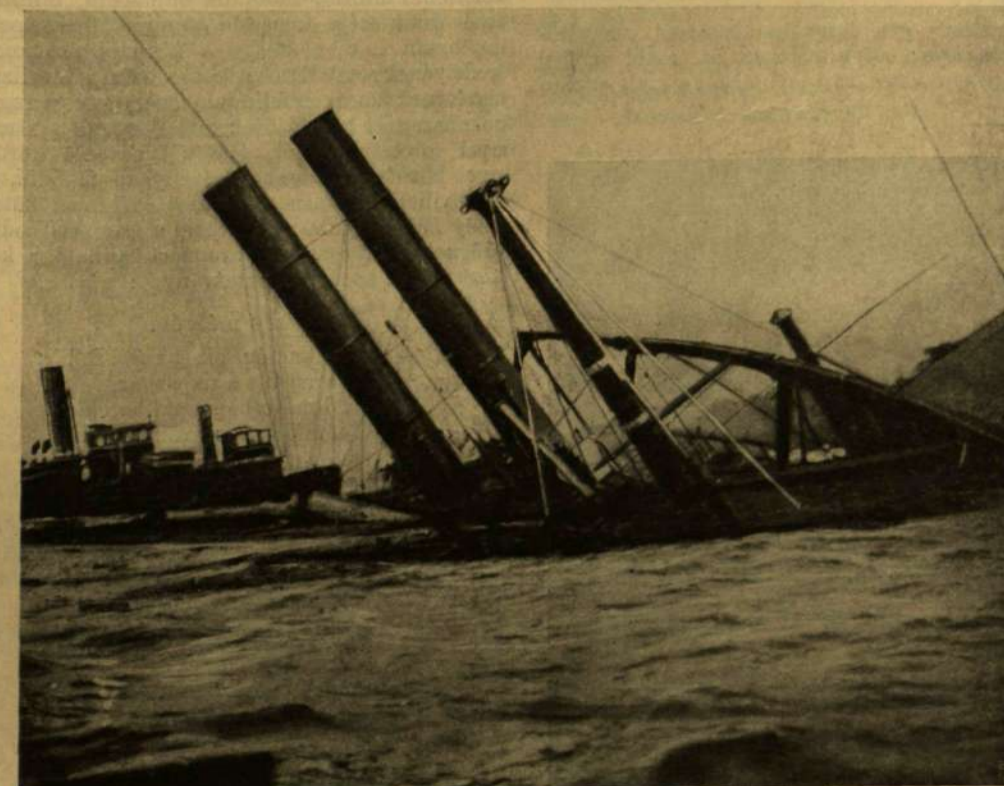
helye volt, a mint tömegesen szállították a víz
által partra vetett, a hajó roncsaiból vagy a
tenger fenekéről előhozott holttesteket, melye-
ket a kikötőben levő nagy raktárépületekben
helyeztek el. A kórházak megteltek sebesül-
tekkel.

Az Egyesült-Államokban általános a felhá-
borodás, mióta az összes részletek kiderültek,
mert a szerencsétlenség rémes mértéke nagy
részben a hajó-tulajdonos társaság lelkiismer-
retlenségének tulajdonítandó, mivel az ócska
hajón mindazok a készülékek és gépek meg
voltak romolva, a melyekkel a tüzet el lehetett
volna fojtani, vagy melyek segítségével az uta-
sok menekülhettek volna.

TANSZERKIÁLLÍTÁS.

Az országos tanitógyűlés alkalmából rende-
zett tanszerkiállítás július hó 3-án vasárnap
délőtt 11 órakor nyílt meg a városligeti ipar-
csarnok időleges kiállításokra szánt helyiségei-
ben. A kiállítást Berzeviczy Albert kultusz-
miniszter nyitotta meg a népoktatásügyi vezető
férfiak és nagy érdeklődő közönség jelenlé-
tében.

A minisztert az iparcsarnokban Verédy Ká-
roly fővárosi tanfelügyelő fogadta a rendező
bizottság tagjainak élén. A kereskedelemügyi
minisztert Sztierényi József miniszteri tanácsos
képviselte. A kultuszminiszterium hivatali ka-
rából jelen voltak: Axaméthly Lajos miniszteri
tanácsos, Morlin Emil, Halász Ferencz, Mak-
kay Béla és Neményi Imre osztálytanácsosok,
számos tanfőnök és nagy érdeklődő közönség.
Verédy Károly tanfelügyelő, mint a rendező-

A HAJÓ ELSÜLYEDÉSE.

A «GENERAL SLOCUM» AMERIKAI HAJÓ ELPUSZTULÁSA NEW-YORK KÖZELÉBEN.

bizottság elnöke, hosszabb beszéddel üdvözölte a megnyitásra megjelent minisztert; beszédében a következőket fejtette ki a kiállítás célját és rendeltetését:

«A kiállítás első csoportja paedagógiai célú, a mennyiben iskolatípusok alakjában itt a már kipróbált iskolaszerek és a szociálpaedagógiai vonatkozások szemlélhetők. A másik csoport a hazai ipart öleli föl és tanúságot tesz arról, hogy már alig szorulunk a külföldre és készítményeink ár és használhatóság dolgában kiállják a versenyt a külföldivel. A bíráló-bizottság azon lesz, hogy az iskola embereinek figyelmét e téren is a hazai iparra fordítsa. A kiállítás részletes tárgymutatójának kiadásával és terjesztésével az iskolaszerek iparnak nem lesz oka panasza. Egyébiránt a kiállítás rendezői a szakminiszteriumok és az illetékes körök bírálata elé bizalommal néznek. Megköszönte még a kultuszminiszternek, hogy a tanítószáz vállalkozását megjelenésével megtisztelte.»

Berzeviczy Albert kultuszminiszter örömet fejezte ki, hogy a tanítószáz szép vállalkozása, az első önálló iskolaszakiállítás ily szépen sikerült. Félreismertetlen, úgy mond a miniszter, ennek a kiállításnak haszna két irányban is. Először paedagógiai szempontból, mert nemzeti alapon van hivata a tanító gyakorlatot irányítani. Másodszor iparfejlesztési szempontból lesz kiváló haszna, mert irányát ad létezővel, versenyt kelt és a hiányokat is fölfedi. Nagy elismerés illeti meg a kiállítás résztvevőit, úgy a pedagógusokat, mint a gyárosokat és kereskedőket.

A nagy éljenzéssel fogadott beszéd után, a miniszter kíséretével együtt megtekintette a kiállítást. Először a paedagógiai részt nézte meg, a mely az épület balszárnyán van: a minta óvóiskola, a minta-népiscola, majd a gazdagon felszerelt gazdasági ismétlő-iskolai csoportot, a kézügyesítő-osztályt, a nyomorék gyermekek csoportjának munkaszobáját, a napközi otthont, az árvaházak és vakok kiállítását, a mesterinas iskolai csoportot. A miniszter a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a paedagógiai részről s aztán az iskolaszereparosok és gyárosok csoportját tekintette meg. Nagy változatoságban láthatók itt a legkülönfélébb tanácsok a különböző cégekétől kiállítva: óvodai felszerelések, hangszerek, rajzminták, állat- és növénytani preparátumok, rajzeszközök, papírnéműk, írószeres, stb. — szóval minden, a mire az iskolában szükség van.

A könyvkiadók csoportjában az *Athenaeum* irodalmi részvételű tankönyveket, paedagógiai szakkönyveket és ifjúsági iratokat, a *Singer* és *Wolfner* cég ifjúsági könyveket állított ki. A tudomány-egyetemi könyvnyomda is megjelent a kiállításon elemi iskolai tankönyv kiadványaival és több vidéki könyvkiadó. Érdekesek a *Gróh* István iparművészeti iskolai tanár által szerkesztett és ugyancsak általa kiállított magyar stílus-rajz-mintagyűjtemények. *Györffy* János fővárosi tanító is kiállította egy szekrényben tankönyveit. A terem végében külön fülkében látható az ország legnagyobb most egyesült két kiadóüzemének, a *Franklin-Társulat* és *Lampel R.* (Wodianer F. és Fiai) kollektív kiállítása. Ez a kiállítás nemcsak nagyságával és sokoldalúságával imponál, de díszes és izléses elrendezésével is. A rendezés ügyességére és szakszerűségére vall az is, hogy ezt a céget a kiállítás befejezésekor ide helyezte, mert a sok ezer és ezer tarka-barkaság után, a mit a szemlélő az egész látványon látott, jól esik az olyan helyen megnyugodni, a hol a sok száz ciklik kiváló izléssel elrendezve tárul a szemlélő elé. Itt időzött legtöbbször a miniszter és kísérete is, megtekintve apróra mindent, a mit a cég az iskola szolgálatára kiállított. Ezek közül kiemeljük a népiscolai tankönyv kiadványokat, a melyek magában véve is anyagál szolgálhatnak egy nagyobb méretű kiállításnak: az ifjúsági könyvtári, tanító könyvtári művek, díszművek, térképek, szemléltető képek, szobrok, számológépek, térképtartók, technológiai gyűjtemények, rajzminták, fizikai taneszközök és természetrajzi tárgyak sokaságát. A miniszter a látottak után nagy megelégedését fejezte ki a cég jelenlévő tisztviselőinek és szemlélőit befeczeve, távozott. A sikerült tanszerkiállítást július hó végéig fogják nyitva tartani.

TÓTHFALUSSY BÉLA BUDAPEST-ERZSÉBVÁROSI PLEBÁNUS.

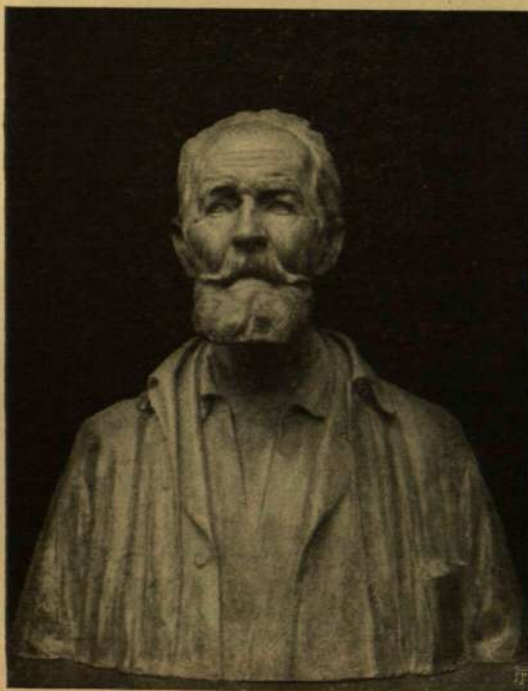
TÓTHFALUSSY BÉLA.

1857—1904.

Tóthfalussy Béla, Budapest-erzsébvárosi plebános július 6-án este meghalt a Margit-szigeten, a hol üdülést keresett, 47 éves korában. A fővárosi lelkészi kar egyik legismertebbje és népszerű, kedvelt tagja volt, ki a városi közéletben is tevékeny részt vett.

Nagy-Váradon, 1857 július 10-én született s fia volt Tóthfalussy Miklós táblabíróknak. Tanulmányait szülővárosában, Esztergomban és Budapesten végezte. Theológiai tanulmányait a pesti papnevelő-intézetben befejezve, Nagy-Maroson, majd Budapesten a Józsefvárosban és Erzsébvárosban káplánkodott. Az utóbbi helyen 1894-ben Dégen Titusz plebános halála után választották meg a megüresedett helyre. Egyházi-irodalmi munkásságával még fiatal korában kitűnt. Már mint egyetemi hitanhallgató elnöke volt a papnevelő-intézet egyházi-irodalmi iskolájának s feltűnést keltett dogmatikai értekezésével pályadíjat nyert. Mint pap gyakorlati célokat szolgáló irodalmi tevékenységével. Adalozta Goffine világhírű oktató és épületes könyvét, szerkesztette 1892-től 1894-ig a Szent István-Társulat értesítőjét, a magyar viszonyokhoz alkalmazva kiadta Schöberl «A katolikus hitoktatás kézi könyve»-t. Abból a célból, hogy más vallású honfitársaival is megismeresse a katolikus egyházat, adta ki a «Különbség a katolikus és protestáns vallás közt» című könyveket, valamint «A keresztény és zsidó vallás összehasonlítása»-t, nem polemikus iratokat akart ezekben nyújtani, hanem dogmatikai ismertető fejezeteket. Halála előtt pár héttel közzé tette Kolb Viktor «Katholicizmus és protestantizmus» című konferencia-bejegyzését. Több imakönyvet is írt. Ő adta ki Szabó Imre püspök beszédeit is.

Már néhány éve, hogy munkásságát megbénította betegség; előbb tüdőgyulladás, majd szívba tünete jelentkeztek rajta s hiába keresett onylu-

DUNAISZKY LÁSZLÓ SZOBRA SZ. MŰVÉS.

lést a tengerparton. Májusban a Margit-szigetre ment; de szívbajából rohamosan fejlődött a vizi-betegség. A halála előtti délután még semmi sem mutatva az utolsó órákat. Görgető széken kivitette magát a szabadba és zenét hallgatott. Este együtt vacsorált dr. Eötvös fűrdőorossal. Kilencez óra tájban fölriadt álmából, kiugrott ágyából: «Jaj, de fáig a szívem!» felkiáltással felriasztotta ápolónőjét, a ki azonban már későn érkezett, mert Tóthfalussy egy-két pillanat alatt meghalt. Az ápolónő azonnal a fűrdőorvosért sietett, a ki nyomban meg is jött. Ott találta betegét a padlón, arccsal lefelé, élettelenül. A szomorú esetről rögtön értesítették Novák István plebános helyettes és az elhunytak testvérnéit, dr. Tóthfalussy Gyula orvost és nővérét.

A gyász híre hamar elterjedt a fővárosban s igaz részvétet keltett, mert Tóthfalussy egyenes, magyaros lelkületű, bátor szakimondásairt mindenki szeretete, becsülte, a ki csak ismerte. Julius 7-ikén éjjel a holttestet átvitték az erzsébvárosi régebbi kis templomba s ott helyezték ravatlar. A temetést július 9-ikére tűzték ki. A tanács dísz-sírhelyet adott a kerepesi-úti temetőben.

SCHAUMAN, BOBRIKOV KORMÁNYZÓ GYLKOSA.

A különben higgadt vérmérsékletű s csendes természetű finneknek nagyon elkésierítették az orosz kormányzat utóbbi évi intézkedései, melyeknek leplezetlen céljuk, hogy a finnek régi jogait minél jobban megnyirbálják s az országot teljesen beolvaszák az orosz birodalomba. E lappangó békétlenség kitörésének jele volt az, midőn egy Schauman nevű fiatal ember Bobrikovot, Finnországi orosz kormányzóát meggyilkolta. Schauman előkelő származású ember volt, atyja korábban a szenátorok közt foglalt helyet s ő maga is, mint tisztviselő szolgált a szenátusban.

Ugy látszik régóta készült már a merényletre, mert szorgalmasan gyakorolta magát a csendőrségben s úgynevezett dum-dum golyókat is szerzett be, a melyek veszedelmességéről az angol-boer háborúban annyit beszéltek.

Schauman, ki merénylet után öngyilkosságot követett el, egyenesen a csárhoz intézte levelet hagyott hátra, melyben többek közt kijelenti, hogy büntései nem voltak. Mindamellett sok embert gyanúba vettek és fogdostak össze, bár ezek ártatlansága utólag kiderült.

Mindenestre teljesen hasztalan volt Schauman merénylete, mert az orosz kormány tovább halad megkezdett útján s még erősebben dolgozik a finnek beolvasztására.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Farkas Béla: «Vándorlón»; Budapest, 1904. Fialat versírók műveit, ha tehetség nyomai vannak bennük, nem szabad túlságosan szigorúan megítélni. Jobb, ha a várakozás álláspontjára állunk: fog-e s mivé fog fejlődni az egyelőre még tapogatózó tehetőség. Az előtűnt fekvő kötetek szerzője ezek közé tartozik. A lelke tele van lírai dallammal, de a hang, melyen szól, nem a sajátja még, hanem visszhangja olvasmányainak. Néha egy sorban, egy strófában, véletlenül mintha rátalálna önmagára, mintha az érzés őszintesége érzesebb csengést adna szavának, de aztán hamar átcsap a közpáni szólamokba. Kedélyének romlatlan frissesége, fiatalos idealizmusa s szívének könnyen felinduló fogékonyága azonban rokonszenvet kelt íránta; verseit azzal a remény-nel olvastuk végig, hogy kedvező körülmények között, ha szerencsés irányban fejlődik, talán még viheti valamire. A csinos kiállítási kötetből, mely *Pekár* Gyula előszavával a *Lampel-Wodianer* cégnél jelent meg s 2 koronáért kapható, a következő verset közöljük mutatványul:

Erdő mélyén.

Derült az ég, nincs rajta felhő;
Melegen tűz a napsgár.
Erdő mélyében, zöld berekben
Vidám dalt zeng a kis madár.

Bohó, szerelmes, játszi lepkék
Ringnak nyíló virágokon.
A légen, zephir-suhanásban
Ámor-istenke átoson.

Az erdő mélyén, a berekben
Úl egy leány és kedvese,
A szívük, ajkuk egybeforvva,
Boldog érzéssel van tele.

Az életük egy édes álom,
A csókjuk tündérszép zene;
Az erdő mélyén, a berekben
Kaczag a szívek-istene!

A «Budapesti Szemle» júliusi füzeté számos oly közleménnyel jelent meg, melyek megérdemlik

a közönség szélesebb köreinek figyelmét. Első helyen *Kropf* Lajos Londonban élő buzgó hazánkfa nagyobb tanulmányának első része áll, mely «*Anglia és a magyar forradalom*» cím alatt azt a hatást rajzolja, melyet szabadságharcunk eseményei az angol közvéleményre és politikai világra tettek s egyes angol államférfiak nyilatkozatait, az angol parlamentben történt felszólalásokat az egykori források szerint közli. Az eddigi közlésekből is látható az az érdeklődés és részvétel, melylyel az angol politikusok a magyarországi véres eseményeket szemlélték.

A füzet második közleményében báró *Radnóczy* Béla értekezik báró *Balassa Bálint* és *Rimay János barátságáról*, számos becses új adattal világítja meg azt a bensős, meleg viszonyt, mely a két költő között fennállt s melyhez hasonló kevés van irodalmunkban. *Ajtay* József «Magyarország fajnépségi viszonyai a XVIII században» című értekezése tanulságosan fejtegeti a régi Magyarország ethnographiai állapotait. *Hegedűs* István «*Petrarca és a latin költészet*» cím alatt a nagy olasz lírikus latin nyelvű költeményeit ismerteti, bő szemelvényeket adva saját sikerült fordításában belőlük. A füzet szépirodalmi részét *Avszejenko* orosz író «*Zsuzsanna kisasszony*» című elbeszélése *Ambrovcics* Dezső fordításában, *Kozma* Andor «*Belegágnál*» című meleg érzéssel írt költeménye s *Tolsztoj* Elek egy *Szabó* Károlytól fordított szép verse teszik ki. *Alexander* Bernát «*Kantiana*» címmel azokat a nagyszámú munkákat, füzeteket ismerteti, melyek Kant halálának századik évfordulójára Németországban s nálunk megjelentek. Az «*Értesítő*» rovat könyvismertetéseket tartalmaz. A «*Budapesti Szemle*» *Gyulai* Pál szerkesztésében s a *Franklin-Társulat* kiadásában jelen meg; előfizetési ára félévére 12 korona, egyes szám 2 korona.

«*Székiegyekről*»; szerkesztette dr. *Bedő* Árpád, előszóval ellátva *Barabás* Béla országgyűlési képviselő. Ez a 90 oldalra terjedő füzet egyik jelensége annak a kitaró buzgalomnak, melylyel a székiegy intelligenciája népe helyzetének javításán dolgozik. Számos ezek van benne különböző székiegy származású szerzőktől, valamennyi az értekezési gazdasági vagy művelődési ügyeivel foglalkozik s nem egy figyelemre méltó eszmét vetnek fel. A végén a székiegy fűrdők ismertetését olvashatjuk. A füzet jövedelme az Agyagfalván állítandó székiegy- emlék javára szolgál. Kiadta az aradi székiegy-otthon, ára egy korona.

A romániai magyarok élete. *Irta Sebestyén* Ede. A kiket román földre szakadt véréink története s mostani állapota érdek, azoknak nagyon jó szolgálatot tehet a *Sebestyén* Ede füzeté, a mely különben csak egy része ezután megjelenendő nagyobb munkájának. A szerző nem már eddig ismert adatokból dolgozott, hanem saját gondos utánjárása s a helyszínen szerzett tapasztalatai alapján írta meg figyelemre méltó művét, mely élénk képet nyújt a romániai magyarok történetéről, sorsáról a legrégibb időkől kezdve napjainkig. A füzet a «*Budapesti Hirlap*» nyomdájában jelent meg s ára 1 korona.

Az eperjesi «*Széchenyi-kör*» évkönyve, szerkesztette dr. Wallentinyi Samu titkár. Az élénk tevékenységű s a felvidéki buzgó hazafias és kulturális küldetés teljesítő egyesület az 1903. évről szóló évkönyve a kör védnökének, *Berzeviczy* Albert miniszternek az eperjesi Rákóczi-ünnepélyen tartott beszédével kezdődik; ezenkívül van benne költemény *Csengey* Gusztávól, történeti tárgyú felolvasások *Bruckner* Győzőtől, *Tóth* Sándortól, a kör életére vonatkozó hivatalos jelentések, stb. A tetszetős kiállítású évkönyv *Eperjesen Kosch* Árpád könyvnyomdájában jelent meg.

«*Egy házasság története*» című kötetben két hosszabb elbeszélést adott ki *Vári* Dezső; az egyiknek címe azonos a kötetével, a másik a «*Kata*» címet viseli. Mindkettő komor, vigasztalan tárgyat mond el. Szerző gondoddal dolgozik s különösen erősen törekszik a jellemek lélektani rajzára. Mindkét elbeszélés élénk s bizonyos routine-nal van írva, egyik-másik részletük fölkelte a kényesebb izlésű olvasó figyelmét is. A kötet eszesen kiállítva a *Singer* és *Wolfner* cégnél jelent meg; ára nincs rányomtatva.

«*A színész művészete*». Az utolsó évtized alatt az olasz színészet ismét kimagasló polozra jutott. Legkiválóbb nagyjai: *Novelli*, *Zaccani*, a nők közül pedig *Duse* asszony meghódították egész Európát, és ábrázoló művészetük mindenütt szinte mintaképpé lett. Fontos szolgálatot tesz tehát a «*Magyar Könyvtár*» a mi színészetünknek is, midőn a modern olasz színjátás legjobb kézikönyvét besorolja gyűjteményébe. «*A színész művészete*» című munka szerzője *Luigi Rasi*, a florenci állami színészkola igazgatója, a kinek munkáját *Radó* Antal fordította le, megoldóva sok helyütt a magyar színészet vonatkozó megjegyzésekkel és a példákat is nagyobb részben a mi színházaink műsorából való-

Schaumann Jenő, Bobrikov finanszírozási kormányzó gyilkosa.

gatva össze. Rasi munkája, mely lézagot pótol a színészet gyakorlata terén olyannyira szegény irodalmunkban, a «*Magyar Könyvtár*» három számát tölti meg. E vállalt új füzetek közt jelentek meg még *Váradi* Antal legendái egy «*Legendák könyve*» című füzetben, mely főképp a szavalo ifjúság körében fog bizonyára nagy elterjedést találni. — A «*Magyar Könyvtár*» egy-egy száma 30 fillér; az eddig megjelent 388 szám teljes jegyzékét ingyen küldi meg bármely könyvkereskedés, vagy a kiadóhivatal: Budapest, Andrásy-út 21.

Külföldi egyetemi évem emlékeiből. *Irta* ifj. dr. *Csikly* Kálmán. A szerző több czikk, illetőleg levél keretében, a berlini és heidelbergi egyetemeken töltött élményeit s uti tapasztalatait beszéli el, élénken és vonzó közvetlenséggel úgy, hogy valóban kedves olvasmányt nyújt munkájával, melyből a külföldi egyetemre szándékozó ifjak egyszerűsége mind tanulságos utbaigazítást is méríthetnek. A füzet Nagel Ottóval 1 korona 20 fillérrel rendelhető meg.

A beszédhibák leszoktatása. A nevelők és szülők számára hasznos füzetet ír *Sándor* Jenő gyógy-paedagógus, melyben gyakorlati utasításokat ad a némely gyermeknél csak nehezen kiküszöbölhető beszédhibák leküzdésére. A füzet *Dobrowsky* és *Franke* kiadásában jelent meg, ára 50 fillér.

A magyar művészet a külföldön. *Berzeviczy* Albert közoktatásügyi miniszter érdekes és következményeiben a magyar művészetre nézve igen fontos terv megvalósítására tette meg az első lépéseket.

A külföldi kiállításokon eddig a magyar festők és szobrászok csak egyenként, vagy kisebb csoportokban vettek részt. *Berzeviczy* Albert közoktatási miniszter nagyobb tőrfoglalást kíván és ez meg is kezdődik azzal, hogy a legközelebbi müncheni és velencei nemzetközi nagy kiállításokon a magyar állam pártfogása mellett már önálló magyar-osztály lesz, s ezenfelül megvalósul művészeinknek az a régi kívánsága, hogy a párisi ké Szalonban rendszeresen s az eddigénél nagyobb számban vehetnek részt. Erre nézve *Szremcsányi* Miklós nyugalmazott miniszteri tanácsos járt el *Berzeviczy* miniszter megbízásából a küldetésében *Khevenhüller-Metsch* gróf párisi nagykövetség előkészítően támogatja. A magyar-francia művészet összeköttetésének támogatására Párisban a legnevesebb francia művészekből bizottság alakult.

A Népszínház igazgatója a jövő színházi szezonra szerződött *Gazdy* Arankát, a jeles drámai színésznőt, a ki a színház új szezonjának első újdonságában «*A löselei felhárszony*» című drámának czímszerepében mutatkozik be. *Gazdy* Aranka most a Városligeti Szinkor tagja, a hol művészi játékával sok sikert aratott.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Szépművészeti Múzeum gyűjteményei. A városligetben épülő Szépművészeti Múzeum termeinek díszítése s rendezése serényen folyik. A hatalmas helyiségeket művészeti korok szerint megfelelő stílusban rendezik be. A történelmi arcképcsarnok és az Országos Képtár gyűjteményeinek egy része már kinn van az új múzeumban. E gyűjtemények szakszerű elhelyezését még ez év folyamán megkezdik. A rendkívüli gondosságot igénylő munkát *Kammerer* Ernő miniszteri tanácsos, az Országos Képtár igazgatója és dr. *Térey* Gábor, az Országos Képtár igazgatója végzi.

A tudóbojások budapesti szanatóriumának ideje jelentése most jelent meg s mindenki megértheti belőle az intézet jótékony működését. A szanatóriumot fenntartó egyesület főtájkára, dr. *Tauszk* Ferencz orvosnarr állította össze az utolsó év adatait s dr. *Kuthy* Dezső főorvos tanulságos beszámolót nyújt a vezetése alatt levő szanatóriumról. A mult

évből az intézetnek 588 betege volt. Ezek közül első stádiumbeli 78, második stádiumbeli 210, harmadik stádiumbeli pedig 72. Az első stádiumbeliek a betegségnek még kezdetén vannak, a többiek baba pedig már súlyosabb. Már 235 beteg lázas állapotban érkezett; ezek közül 146 beteg láza megszűnt. Munkabírását az első stádiumban levők közül 93 százalék, a másodikban levők közül 57, a harmadik stádiumban szenvedők közül pedig nem egészen hét százalék nyerte vissza. Klinikailag az első osztályból 53, a második osztályból nyolcz százalék gyógyult; ilyen meggyógyult a harmadik stádiumban levők között egy sem akad. Voltak még olyanok is, a kik tüneti javulást mutattak, a kiknek helyzete nem rosszabbodott s voltak, a kik a szanatóriumban végezték be földi pályafutásukat. Az első stádiumbeli betegek közül nem halt meg az intézetben senki; a másodikból 0%, a harmadikból pedig 37 százalék. A gyógyultakat kereső 588 tudóbojás közül a szanatórium igazgatósága szerint 487 vegtette haszonnal a kurát.

MI UJSÁG?

Mátyás főherceg. Díszes, szép ünnepély volt Budaváran július 2-ikán a keresztelő, melyen az uralkodó család legifjabb sarja *Mátyás* nevet nyert. *József* Agost főherceg és neje *Augusta* főherceg asszony újszülött fiának keresztelőjére *József* főherceg családjának összes tagjai összegyűltek, kivéve *Fülöp* orleansi herceg és nejét, kik a nagy távol-ság miatt nem érkezhettek meg idejére. Eljött Münchenből *Gizella* főhercegnő asszony az újszülött anyai nagyjanyja is.

A keresztapai tisztet a nagyapa, *József* főherceg vállalta el, a ki a királyi palota Szent-István kápol-nájában erős, érces hangon jelentette ki, hogy az újszülött *Mátyás* névre kívánja kereszteltetni. A kis királyi herceg teljes neve *Mátyás, József, Antal, Albert, Ignác, Mária*. A keresztelési szertartást, melyen a polgári és politikai méltóságok nagy száma volt jelen, *Szremcsányi* Pál nagyváradi püspök végezte. Jelen volt még a püspök karból *Várossy* Gyula székesfejevári és *Kohl* Medárd felsőlenti püspök. A főhercegi család még megilletődéssel vett részt a szertartáson.

Rákóczi-ünnep. II. Rákóczi Ferencz szabadságharcának kétszázéves emlékeztét július 2-ikán *Zágráb*, az utána következő napon pedig *Fiume* magarsága ülte meg. Mind a két helyen az Országos Nemzeti Szövetség küldöttsége is megjelent a fővárosból *Zseny* József, az egyik elnök vezetésével. *Zágráb*ban a hazafias ünnep a magyar államvasutak földszíntét nagy éttermében folyt le, a melyet este szorongásig megtöltött a zágrábi magarság. Részt vett az ünnepélyen számos hazafias érzelmi horvát család. Az országos nemzeti szövetség üd-vözetét *Zseny* József tolmácsolta. Szavalt, dal, zene, szónoklat lelkesítette az összegyűlt magyarokat, s az ünnepet társas vacsora fejezte be. *Fiume*-ben július 3-ikán az ottani «*Magyar kör*» rendezte a Rákóczi-ünnepet. Az ottani magarság lelkesen adott kifejezést hazafias érzelmeinek.

Bocskay szobra. *Bocskay* István fejedelem halálának háromszázadik évfordulóján, 1906-ban állítják föl szobrát a hajdúság főhelyén *Hajdú-Böszörményben*. Az álló szobor mintázatát *Holl* Barnabás most fejezte be s nem sokára megkezdik az ércbeöntést.

Kossuth szobrának helye. Budapest főváros képviselő testülete július 6-án ismét egy zajos közgyűlésen vitakozott Kossuth szobrának helyéről.

A főváros közgyűlésének korábbi határozata az volt, hogy Kossuth szobrát az országháza főhomlokzata előtti térre állítsák föl. A szak-értők azonban sehogyse tudnak kellő helyet találni a szobor számára a nagy térségen, mert a térség szabálytalan, s ha a parlament fő-bejárata, a homlokzat középpontja elé állítják, a ferdén álló hatalmas épület egyik szárnya előre, a másik hátra tolv a perspektívát nagyon rontja. A városi tanács most a közgyűlésnek azt ajánlotta, hogy a közgyűlés tartása függőben előbbi határozatát, mindaddig, míg előlő a pályázat Kossuth szobrának a vázlatára. A közgyűlésen a javaslatot sokan szenvedélyes hangon megtámadták és politikai okokat vétek közreműködni az újabb halasztásban. *Hock* János országgyűlési képviselő az elnököl *Márkus* József főpolgármester egy ízben felszó-lította, hogy a koronát ne keverje a vitába. *Kasics* Péter bizottsági tag pedig oly ingerlőt ki-fejezésekkel szót, hogy a tiszti főügyész-helyettes pénzbírság kimonádsát indítványozta ellene, a mire a fővárosnak 1872. év óta fennálló új törvényei alatt még nem volt eset. Most sem alkalmazták ki-magyarítások után és mert *Kasics* beismerte, hogy félreértésből használta a sértő szavakat. A közgyű-lés elfogadta a tanács javaslatát azzal, hogy a pályázat határidejét október 31-ikétől számíttva, fél évi idővel hosszabbítsák meg.

A BUDAPESTEN RENDEZETT TANSZERKIÁLLÍTÁSÓL. — A Franklin-Társulat kiállítása.

Emlék Világosnál. Az aradi nemzeti szövetség elhatározta, hogy emlékművel jelöli meg a világi sikságot, a hol szabadságharcunk befejeződött. A lengyelek Koszciuszko-emlékdombja és a norderey-i Bismarck-emlék mintájára Világosnál is építészeti kiképzés nélkül kívánják fölállítani augusztus 13-ikának emlékét, piramis alakban. Ennek aljára esetleg egy szobor kerül, a mely a nemzet gyászatát jelképezné. Az emléket durva terméskőből építenék és anyagát valamennyi törvényhatóság területéről szereznék be.

Kőrösi Csoma Sándor szülőháza. A híres ázsiai utazónak, Kőrösi Csoma Sándornak kőrösi szülőházát július 7-ikén megkoszorúzták. Az ünnepélyt a Háromszékből való felsőbb iskolai ifjúság rendezte, bevezetésképen annak a mozgalomnak, mely Csoma Sándornak emlékszobrát akar állítani. Kovásznáról száz lovasból álló bandérium hosszu kocsisorral, zenével vonult ki Kőrösre, a hol körülbelül 5000 főnyi közönség volt jelen. A díszkapunál Dancs Lajos, az Emke olvasóköri elnöke üdvözölte az ifjúságot és a résztvevőket. Bodó Albert megnyitotta, Papp József ünnepi beszéde, Fudgyas Jenő szavata és a dalkörök éneke után Sándor József országgyűlési képviselő Kőrösi Csoma Sándor szülőházát megkoszorúzták. Kovásznán este lakoma volt és ezután fényes hangverseny, melyen Sándor József emlékszerződést tartott Kőrösi Csoma Sándorról. Ez emlékszerződés, mely érdekesen rajzolja a nagy magyar kutató viszonyosságos pályafutását, s számos új adattal világosítja azt meg, — főbb részeiben mai számunk első helyén közöljük.

Az ágyúöntő Gábor Áron emlékezete. Az ország legkeletibb városában, Kézdi-Vásárhelyen július 3-ikán emléktáblával jelölték meg ott azt a helyet, a hol 1848—49-ben Gábor Áron, Turóczi Mózes és székely társai hatvannegy ágyút öntöttek volt harangokból és házi edényekből.

Az ágyúöntő-telep ma is abban az állapotban van, mint ötvenháttal évvel ezelőtt. A négyzetes udvar körül egyszerű földszintes házak vannak, hátul nyitott oldalú fészer és színek. Az öntögödör a telek északi oldalán látható, mellette a kátlán, a melyben megolvastották az ércet. Három és hatfontos ágyúk kerültek ki a gyárból, nagyobbak nem. Puskaport, gyutacsot és más szükséges kellékeket is Kézdi-Vásárhelyen gyártották, az ágyúkhöz a legényeséget ott képezték ki székegy fukból, kiknek nagyobb része alig volt 17—18 éves, de azért a csatában mindig derekasan helyt állottak. Ebből a

hatvannegy ágyúból ma nincs meg egy se. Négyet a töröknek adott át 1848. július 20-ikán Bodola Lajos tüzérfőhadnagy Verestoronynál, kettőt az Oltha és Feketeügybe sülyesztettek le, nagyobb részét azonban az abszolút uralom idejében semmisítették meg. A kegyelet megőrizte azonban a hős ágyúöntők emlékét s július 3-ikán Kézdi-Vásárhely lakossága hazafias kifejezést adott annak, mikor a történelmi helyet megjelölte. A ref. templomban tartott isteni tisztelet és Szabó Jenő lelkes beszéde után a tűzoltók zenekara mellett vonult a közönség a ház elé. Itt a falba illesztett emléktáblát Dienes Lajos megnyitó beszéde után leplezték le. Azután Molnár Emil alkalmi ódát szavalt, K. Kovács István pedig záró beszédet tartott. A szüneteket Bodor Lajos zenekara töltötte ki szebbnél-szebb magyar dalok eljátszásával.

Két emléktábla két kis felvidéki faluban. Abauj-Tornamegye hazafias közönsége július 18-án a megye két községében egy-egy emléktáblát avat fel Kossuth Lajosnak és Desseffy Arisztidnek, a szabadságharc egyik aradi vértanújának emlékeztérére. Desseffy Arisztid 1801-ben Csákány abauj-tornamegyei községben született. A vidék lakossága elhatározta, hogy emléktáblával jelöli meg szülőházát. Az emléktábla vörös márványból készült és felírása ez:

„Itt keresztelték 1802. évi július 16-án Csákány szülőföldjén, Desseffy Arisztid 1848—49-ik évi hős tábornokot, a magyar nemzet egyik vértanúját. Emléke létesült közadakozásból 1904-ben.”

A másik emléktáblát Kossuth Lajos emlékeztetére Felsőkemenczén, az ottani templom falában helyezték el. Abban a templomban konfirmálták Kossuth Lajost s ennek emlékére készítették az emléktáblát a következő felirással:

„Itt konfirmálták Kossuth Lajost, hazánk nagy fiát, volt kormányzóját. Emléke létesült közadakozásból 1904-ben.”

A régi országház felhasználására még mindig új és új tervekkel állnak elő; a történelmi emlékü épület élet nélküli és minden ajtaja zárva. Az épület a főváros hatóságáé, mely a maga céljaira csak tetemes költséggel tudná használni. Most a tudomány-egyetem bölcsészeti fakultása kívánna bérbe venni 10,000 koronáért, mert az egyetem központi épülete szűk. A közoktatásügyi miniszter szakértőkkel vizsgálta meg, hogy a bölcsészeti fakultás céljaira alkalmas-e a nagy helyiség.

Kitüntetés. A király Tabódy József miniszteri tanácsosi címmel felruházott lottó-jóvedéki igazgatónak saját kérelmére történt nyugalmaztatása alkalmából, a pénzügyi közigazgatás és a közügyek terén tett hasznos szolgálata elismerésül a Ferencz József-rend középkeresztjét adományozta.

Új műegyetemi tanár. A közoktatásügyi miniszter dr. Rényi József közoktatásügyi miniszteri titkárnak, a budapesti tudományos egyetemen a közoktatási jog magántanárának, a József-műegyetemen a közoktatási jogból műegyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyóan tudomásul vette és e minőségében megerősítette.

Új magyar nemesek. A hivatalos lap július 7-én közölte, hogy a király Zilahi Simonnak, a «Budapesti Hírlap» kiadóhivatali igazgatójának és törvényes utódainak a magyar hírlapirodalom terén szerzett érdemei elismerésül, a magyar nemességet gyurgyóki előnévvel díjmentesen adományozta. Zilahi Simon a hírlapok terjesztésének, pontos szétküldésének és a közönséggel való összeköttetésének szervezésében fejtett ki oly tevékenységet, mely a vezetésére előző vállalatoknak és a nagy közönségnek egyformán hasznára szolgált és érzeti hatását a magyar hírlapkiadás terén általában. Zilahi elnöksége alatt szövöztek egyesületbe a magyar hírlapkiadók és a hírlapkiadás tisztviselői. — A hivatalos lap július 8-iki száma arról értesít, hogy a király dr. Klug Nándor budapesti egyetemi orvostanárnak a magyar nemességet tamásfalvi előnévvel adományozta. A kitűnő tudósnak különösen az életlen terén kifejtett munkásságát jutalmazta meg a királyi elismerés.

A spanyol bikaviadalok a magyar főváros közönségére nem mutatkoztak oly vonzóknak, mint sejtették. Ezt részben annak tulajdonították, hogy a toreadorok társaságának hűres espádja, Pouly mindjárt az első este megsebesült s a társaság így a másodrendű szereplőkre szorult. A magyar bikák sem bizonyultak elég hatásosnak. A bikaviadalokra adott engedély már a július 3-iki előadással letelt. A rendezőség kérelmére azonban gróf Tisza István miniszterelnök megengedte, hogy még három bécse-előadást rendezhessenek az arénában. Ezeket Pouly fíls matador, a ki sebéből már teljesen felépült, szintén föllép és újra bemutatja művészetét a közönségnek. A három viadal július 9-ikén, 12-ikén és 14-ikén lesz, mind a három estén a pihent spanyol bikákkal. Pouly matadornon kívül a viadalok föllép a betegségéből felgyógyult Leiglon is, a ki szenzációs birkózást fogja bemutatni.

Czészerei ünnepi ajándék. Rendkívül szép és ötletes ajándéknak mondható egy minden alkalomra egyaránt czészerei életnagyságu arczkép. Egy ily portrait nemcsak gyönyörű szabadián, de egyáltalán igen kedves örökös emlék is s mint ilyen különösen elhunytak emlékének megőrzésére igen alkalmas. Az ily életnagyságu arczképeket bármely beklüdtött fénykép után készíti a már 1879-ben létesült, többszörösen kitüntetett Bodascher-féle műterem, melynek pontos címe: Bodascher Szigfríd, Bécs, II., Praterstrasse 61. Bövebbet a hirdetések között.

Herkuless-forrás, keserűvízforrás, mely múlt évben tudvalevőleg birtokos cserélt, a «Kék kereszt»

A BUDAPESTEN RENDEZETT TANSZERKIÁLLÍTÁSÓL. — A Lampel Róbert (Wodianer P. és fia) cég kiállítása.

bécsi kiállításán arany érmet nyert; ezenkívül a cég a pápai nunciatura szállítója ezim elnyerése mellett a bécsi nunciatus háztartásának részére való szállítással is megbízottat.

HALÁLOZÁS.

Czorda Bódog főrendiházi tag, a Kuria nyug. másodelnöke, volt igazságügyminiszteri államtitkár meghalt július 5-ikére virradó éjjel Budapesten 76 éves korában. A jogászvilág egyik jelese költözött el ismét. Érdemes pályát futott meg, küzdelemmel, kiváló tehetséggel és nagy munkabírással. Tisztelet vette körül életében, melynek folyását lapunk részletesen ismertette akkor, mikor a főrendiház tagjává nevezték ki. Czorda Bódog 1828-ban született Szabadkán. Résztvett a szabadságharcban és századosi rangra emelkedett. Világos után besorozták az osztási hadseregbe közkatónának. Mikor hazakerült, folytatta jogi tanulmányait. 1860-ban szabadalvó eszméiről huszadmagával Josefstadba vitték, a hol kihallgatás nélkül börtönbe vetették, nem sokára azonban kiszabadult. Szülővárosa főjegyzője, majd főügyész és városbíróvá, 1861-ben és 1865-ben pedig képviselőnek is megválasztotta. Ezután, 1869-ben a fővárosba jött Czorda bírónak a királyi táblához, ott meg is maradt 1876-ig, a mikor a király kuriai bírónak kinevezte. Szilágyi Dezső igazságügyminiszter jól ismervén jeles képességet, államtitkárnak vette maga mellé. Mikor Szilágyival együtt ő is lemondott, visszatért a Kuriahoz, a melynek másodelnöke lett, két esztendővel ezelőtt nagy nyugalomba vonult. Az elhunyt buzgó munkása volt a jogi irodalomnak, a melyet tapasztalásának tanulságaival gyarapított. Kedvelt alakja a budapesti társaséletnek is. Halálát özvegye, szül. Radványi Etelka és gyermekei: Gizella, férjezett Nagy Dezsőné dr.-né, Janka, férjezett Böheim Tódorné, Mariska, férjezett Tóth Kálmánné dr.-né és több árva gyászoja. Az elhunyt koporsójára az igazságügyminiszterium is pompás koszorút küldött. Az özvegynek előszóval és levélben sokan fejezték ki részvétüket, így Plósz Sándor igazságügyminiszter, a ki a miniszterium nevében is tolmácsolta a fájdalmat. Július 7-ikén a temetésen jelen voltak: Plósz Sándor igazságügyminiszter, a kir. Kuria, a kir. tábla, a koronaigazságszolg. személynöke, Fabiny Teofil nyug. igazságügyminiszter, az ügyvédi kamara és a 48-as honvédek küldöttsége és igen sokan az elhunyt ismerősei és jóbarátai közül.

Simónyi és varsányi SIMONYI IVÁN, a «Westungarischer Grenzboten» című pozsonyi német újság szerkesztője és tulajdonosa, volt országgyűlési képviselő, meghalt Pozsonyban 68 éves korában, hirtelen, biociklizás közben. Fia volt Bars megye néhai alispánjának. Rövid ideig katona volt, aztán

Budapesten ügyvédi diplomát szerzett és Pozsonyban irodát nyitott, utóbb, 1872-ben Jókai Mórral és Horn Edével együtt megalapította azt a német lapot, a melyet haláláig szerkesztett. Sok politikai röpiratot írt, néhányat a zsidók ellen, s mint képviselő is az antiszemita irány képviselője volt. Élete utolsó éveiben főleg a közoktatás érdekelte és több szakmunkát is írt oktatáspolitikai tárgyakra.

DÉACZY FERENC 48-as honvédhadnagy, a békésmegyei Kondoros község volt bírja, 75 éves korában meghalt Szarvason. Mint tizenhétéves ifjú állt be a szabadságharcban honvédek, s több csatában tüntette ki magát. Hadnagyi rangját Budavár bevételé alkalmával kapta. A szabadságharc után Petőfi Istvánnal, a nagy költő testvérével együtt szenvedett nehéz várfogságot Kufsteinben. A királyi kondorosi bíróságának huszonöt éves jubileuma alkalmából a Ferencz József-rend koronás arany érdemkeresztjével tüntette ki érdemeiért. Kondoros, békésmegyei község megalapítását neki köszönheti, mert ő fáradozott azon, hogy az egykori híres csarda helyén virágzó község fejlődjék.

Elhunytak még a közéleti napokban: SÓVÁGÓ GÁBOR volt országgyűlési képviselő, ügyvéd, a ref. egyház főgondnoka, 54 éves korában Hajdúbözörményben. — MOLNÁR LÁSZLÓ, nyug. ref. főgimnáziumi tanár, felszentelt ref. lelkész, hités-ügyvéd 77-ik évében Újpesten. — DR. BENEDEK ALBERT, a temesvári felső leányiskola tanára, a tanári kar érdemes tagja, a ki irodalmi téren is sikereket ért el s a magyarság társadalmi mozgalmában mindig lelkes vezető szerepet játszott, 51 éves korában Temesvárt. Néjén, az ismert írónő, Benedekné Indali Etelkán kívül, nagyszámú rokonság és két gyermeke gyászolja. Az elhunyt Hegedűs István egyetemi tanárnak sógora volt. — DR. KÓNYI JÓZSEF, kir. aljárásbíró, a fiatalabb bírói kar egyik legképzettebb tagja, ki a jogi irodalomban máris figyelmet keltett, 32 éves korában Budapesten. Kónyi Manó, az országgyűlési gyorsíróda nyug. főnöke, a jeles publicista fiát gyászolja az elhunytban. A végtesfességen nagyszámú és előkelő gyászoló közönség jelent meg, melynek sorában ott voltak: Andrassy-Ilona grófnő, gróf Andrassy Gyula, báró Dóczy Lajos, Darányi Ignác, Márkus József főpolgármester, Bródy Zsigmond főrendiházi tag, Goldziher Ignác, Fayer Gyula, Riedl Frigyes és Marczali Henrik egyetemi tanárok, Enyedi Lukács miniszteri tanácsos, Kohner Zsigmond, továbbá számos országgyűlési képviselő s a tudományos és a irodalmi világ több kiváló tagja. — JANKOVICS-BÉBÁN Géza földművelő 47 éves korában somogyvármegyei geszti birtokán. Több milliót érő vagyont hagyott hátra. Szalvóniai birtokán híres lötenyésztes volt, mely nagy hatással volt Verőce vármegye lötenyésztesének föllendítésére. — SZÜCS JÓZSEF ügyvéd, a halasi függetlenségi kör alelnöke, 65 éves korában, Kis-Kun-Halason.

MALY JÁNOS régi honvédhadnagy és KELLNER MANÓ tizedes, mindkettő a budapesti honvéd-menedék-ház lakói. — ID. WANNINGER MÁTYÁS, a klosterneuburgi kanonok-rend nyug. főtisztje, Komárommegye bizottsági tagja, 81 éves korában Tatán. — FETTER GRÓBY fővárosi igazgató-tanító 57 éves korában Budapesten. — HITTER MIKLÓS czeplédi róm. kath. tanító, a «Czepléd» című hetilap felelős szerkesztője, 54 éves korában. — VÁLY VIKTOR egyetemi hallgató 21 éves korában, Czibakházán. — MEGYERI JÁNOS KÁLMÁN főgimnáziumi tanuló, Megyeri János Dezsőnek, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatójának fia, 16 éves korában Kolozsváron. — KISTATAI VIRÁGH KÁLMÁN 48-as honvéd, nyug. törvényszéki bíró Nyiregyházaán, 71 éves korában. — KUTON FERENCZ tótkeszi plebánus június 30-án 76 éves korában. — HUBAY GRÓBY ügyvéd, földbírtokos és megyebizottsági tag, 68 éves korában Kápolnánnyéken. — KONKOLY JENŐ ügyvéd, Békés vármegye törvényhatósági bizottsági tagja és tb. főjegyzője, 56 éves korában Gyulán. — ENDRÓDY JÓZSEF, a főváros egyik legrégebb hivataloszója, a Népszínháznak fönnállása óta főjegyzője.

ÓZV. BERDE ÁRONNÉ, szül. Szarvady Karolin, Budapest 80 éves korában. Özvegy volt Berde Áronnak, a kolozsvári egyetem első rektorának és akadémiái tagnak, a magyar unitárius egyház főgondnokának. Hült tetemét Kolozsvárra a családi sírboltba vitték. — ÓZV. BONONKAY LÁSZLÓNÉ, szül. pereszélyi Pereszélyi Mária, 60 éves korában Vajkon. — ÓZV. PÁLFFY SAMUNÉ, szül. Kompothy Ágnes, 70 éves korában Abrudbányán. — KREMMER ILONKA, dr. Kremmer Antal fővárosi főreáliskolai tanár fiatal leánya, kit egykori vőlegénye alvász közben lőtt agyon, mert jeggyűrűjét visszaküldte s aztán ő is, dr. Mauritz Gyula, 26 éves eperjesi jogakadémiai tanár is ott a borzalmas tett színhelyén agyonlőtte magát. — HAZSLINSKY HUONÉ, szül. Ivády Ilona, 37 éves korában Budapesten. — GÁSPÁRDY GYULÁNÉ, szül. Vida Terézia 59-ik évében Erőmhályfalván. — ÓZV. TÓTH JÓZSEFNÉ, szül. Bajza Mária, Budapest 72 éves korában. — SZABÓ CRYLLINÉ, szül. Duliskovits Aurélia, 58 éves korában Kassán. — ÖBAYER RUDOLFNÉ, szül. Maróthy Mária 23 éves korában Szatmáron.

Szerkesztői üzenetek.

Szeged, H. G., Budapest L. M., Vásárhely. J. Á. István-úti új szanatórium a legmodernebb gyógyászati elvek alapján van berendezve s alapítói mindenféle felszerelést, melyek a külföld legelső gyógyintézetiben jónak bizonyultak, — beszeres-tek. Az intézetbe, — mint már ismertető cikkünkben is említettük, — elmebetegnek és ragályos kórban szenvedőkön kívül, mindenféle más betegségben levők fölvetetnek, valamint üdülők is kellemes-
—

Megjegyzés.

A) Az ajánlattevőknek ajánlataikban határozottan nyilatkozniuk kell a felől, hogy készek-e a cs. és kir. hadseregnek, valamint a m. kir. honvédségnek szükségletét ugyanazon feltétel alatt szállítani, ha azok azt megkívánják.

B) Épen egy köteles a szállító Pozsony, Esztergom, Győr, Sopron: és Neszder főállomásokban valamint ezeknek körökörül 15 km.-nyi távolságban levő mellékállomásaiban a szükséges cikkeket a gyaloghadosztályig, illetőleg lovasezredig való csapatösszpontosításoknál a szállítási árakat kiszolgáltatni. A nagykanizsai állomáson az 5. számú lősorozási bizottság szükséglete, mely előre meg nem határozható és hirdetményben csak általánosan felvétel, a vállalkozó által az elfogadott ártól beszállítandó.

C) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fentartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit a szerződési időszakon át használatba vétetni. A hadsereg-igazgatás azonban fentartja magának vagy az egész, avagy csak egy részét a kiirt szükségletnek bérlet útján kiadni.

D) Minden állomáson köteles a bérlet a takarmány-adag javítása által a folyó szükséglet és azontul tartandó negyed részen fölül eredő többletet az elfogadott ártól kiszolgáltatni.

E) Az alomszalma 1/4 részének zsupszalmából kell állania.

F) Az ajánlatban határozottan kitéendő a fa neme, pl. cserfa, bükkfa stb. és a hasabok hossza, azután vajon usztatott vagy usztatlan-e; a kőszénnél pedig a telep és a bánya megnevezendő.

G) A mozgatás esetére vonatkozó külön határozványok a szállítási feltételek füzete XXVII. cikkében foglaltak.

1. A cs. és kir. közös hadsereg-csapatok fent kimutatott elemi szükségleteinek biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan írásbeli ajánlatok útján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

Ezen cikkeknél szállítás útján való biztosítása csak annyiban történik, a mennyiben a csapatok (intézetek) azokat nem szerzik be maguk.

2. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelűnek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalképéseknek és megbízhatónak ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett iparosnak vagy kereskedőnek czége nem volna, az elsőfokú politikai (ipar-) hatóságok és a mezőgazdasággal foglalkozó be nem jegyzett vállalkozók részére az illetékes gazdasági egylet által kiállított bizonyítvánnyal igazolni tartozik. — Bizonyítványok, melyek a tárgyalás napjától számított két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyítványokban igazolandó vállalképesség iránya és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve. — Az ilyen bizonyítványok nem az ajánlattevő, hanem a kiállító kamara vagy egyesület által a tárgyalást megelőző napig mint «bizalmas és sürgős» a tárgyaló bizottságoknak beküldendő. Az elkészés következményeit minden körülmények között a fél viseli.

3. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boríték alatt, az előirt bántatpénzsekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitűzött napon legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniük; későbbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

4. Ha valamely ajánlatban a számkokkal és betűkkel írt ár között eltérés mutatkozik, akkor a betűkkel írott ár fog helyesnek tekintetni.

5. A részletesebb feltételek Pozsonyban, Komáromban és Sopronban 1904. évi június hó 1-én keltezett, két-két összhangzó példányban elkészített, a szállítási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltaknak, és a pozsonyi, komáromi, valamint a soproni cs. és kir. katonai élelmezési raktáraknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekinthető. Különben az előirt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktáránál (ivenkint 8 fillérért) mindenki által megkapható.

6. A kőszékek bántatpénz vagy ovadék letételétől fel vannak mentve. Termelők és mezőgazdasági egyesületek azon vállalatokra nézve, a melyet saját termeléseikkel teljesíteni képesek, ovadék letétele alól szintén fel vannak mentve. Termelők, mezőgazdasági egyesületek és termelői ajánlatok, egyenlő árak mellett, más vállalkozókkal szemben előnyben részesülnek.

7. Összetes ajánlatok csak akkor vétetnek tekintetbe, ha azok a cs. és kir. hadsereg szükségleteit illetőleg a feltételi füzet XVII. cikkelyében meghatározott kereten belül tételnek és ha együttvéve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. Tüzelőfa és kőszénre ajánlatok azokkal együtt széna és szalmára nem tehető. — Nem egynemű cikkeknél az ajánlatban az ár minden egyes cikkre nézve külön kiténtendő.

8. A beszállításoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie, és köteles a szállító az ágyasmalmát, tüzfűt vagy kőszénét a szállítási feltételek füzetének X. cikkelye értelmében a laktanyákba, illetőleg a csapatok elhelyezésére szolgáló egyéb helyiségekbe megterítés nélkül elfuvarozni.

Ha a szállító erre vállalkozni nem akar, ennek ajánlatában — az esetleg külön igényelt fuvardíjak kiténtetése mellett — határozott kifejezést kell adnia, mert ellenesben az vélelmezetik, hogy a fuvardíj a felajánlott szállítási árban már befoglaltatik, külön fuvardíjra igényt nem támaszthat.

Az élelmezési szükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve az előkészített feltételi füzet XVII. pontja értelmében külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállítási árban már befoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznak, akkor ezek közül az, ki az illető cikkeknél szállítást elnyerte, előnyben részesül.

9. Az ajánlattevők a hadseregigazgatás irányában ajánlatok elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényozikk 314. és 315. §-ában — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapított határidőnek betartásáról.

10. Tartalékkészletek készentartása végett a feltételi füzet VII. pontjára külön figyelmetetik.

11. A bérlők raktárainak a laktanyáktól több mint 1-9 km. távolságra fekvőnek kell lenni; azon esetben, ha ezek több mint 1-9 km. távolságra esnének, akkor a bérlő köteles úgy a kenyér és zab elfuvarozását minden kárpótlás nélkül eszközölni.

12. Az elfogadásra tizenegy napnál rövidebb határidő rendszerint ne kötetessen ki.

13. A szállítási feltételek füzetében foglaltak betartására már ajánlatának benyújtásával minden ajánlattevő kötelezve van.

Kelt Pozsonyban, 1904. évi június hó 20-án.

Cs. és kir. 5. hadtest hadbiztossága.

Ajánlati minta.

1 korona bélyeg

Én alulírt az 1904. évi június hó 20-án, 2653. ad szám alatt kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N..... állomáson s az ahhoz tartozó helyiségeken szükséges:

szénának	5600 grammos adagját	f.	szóval	fillérrel
alomszalmanak	2100	.	.	.
szezekának	850	.	.	.
ágyzszalmának métermázsáját	.....	K	.....	koronával
kemény tüzfűzének köbméterét	.....	.	.	.
kőszén (milyen fajtaján) métermázsáját	.....	.	.	.

az 19..... évi..... 1-től 19..... évi..... hó végeig terjedő időtartamra szállítani, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadsereg részére, az előkészített feltételi füzet IV. cikkelye értelmében, kiszolgáltatatom és ezen cikkely elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — vállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül), mely ajánlatomért a mellékelt, külön borítékba zárt (vagy: az ide csatolt elismervény szerint a..... pénztárnál letéteményezett, semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen..... összesen..... korona bántatpénzzel kezesekedem.

(Határozottan nyilatkozom az iránt, hogy kész vagyok a cs. és kir. hadseregnek valamint a magy. kir. honvédségnek szükségletét ugyanazon feltételek alatt szállítani, hogyha azok azt megkívánják.)

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállítást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után bántatpénzemet a 10 százaléknyi ovadék erejéig kiegezesitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadseregigazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegezesítést a kijáró szállítási keresemény visszatarthatásául eszközölje.

Egyébiránt a hirdetményben közétett feltételeken kívül a tárgyalásra előkészített, 1904. évi június hó 1-én keltezett feltételi füzetben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N..... nek N.-ben kelt, ide mellékelt értesítése szerint a megbízhatóságomról és vállalképességemről szóló bizonyítvány közvetlenül az..... nek fog átküldetni.

Kelt N..... ben, 1904..... hó..... én. N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye).

Az ajánlat lepecsételőndő és borítékár irandó:.....
Ajánlat az 1904.....-án 2653. sz. a kihirdetett s 1904. évi július.....-én tartandó tárgyaláshoz.

A letéteményezett bántatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön borítékban pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapírok) számkokkal és szóval kiirandó.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson Részv.-társ.

Irodái: VI. ker., Andrásy-ut 5. (saját házában) 10243

Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adtót az intézet fizeti. Lezámitolt váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra. VALTO-ÚZLETE megbizás: ő teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretében tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/2-1-ig, délután 1/2-5-ig. Magyar kir. osztályosrajjegyek főelárúsító helye IV., Ferenciek-tere 2. szám. Kézi zálogüzletei: IV., Károly-kört 18., IV., Ferenciek-tere és Irányi-n. sarkán. VII., Király-u. 57., VIII., József-kört 2., Üllői-út 6. sz.

Telefon 57—08. LOHR MÁRIA Telefon 57—08.

ezelőtt KRONFUSZ

csipke, vegyeszeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbítottat

erőművi szőnyegporló és szőrmearu megővő-intézettel. — Megbízások átvételnek:

VIII., Baross-utca 85. sz., saját házában levő gyárban és a következő főközületekben IX., Calvin-tér 9. V., Harminezad-utca 3. VI., Teréz-kört 30. VI., Andrásy-út 16. VIII., József-kört 2. szám. 10347

KIRNER JÓZSEF

cs. és kir. udv. puskműves, az orosz király ő felségének udvari szállítója, BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára: Róza-utca 7.

Díszan ellátott raktár legújabb szerkesztett kettős vadász-egyverekből, golyóegyverek, amerikai Winchester eredetű ismétlő fegyverek, forgópisztolyok, szálonfegyverek és pisztolyok, töltények és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezesekedik.

Sürgönyezim DAVID KÁROLY ÉS FIA

Cartonage. Telefon szám 41-48.

doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utca 38. 10030

Gyár: Papírtányért, bonboniert és jardinet-dobozokat. Sajtoló kerek dobozat, légment sen elszátható, összehajtható dobozatok pólák, kő gypot, stb. csomagolására. Hintődobozok, valamint húzott lemez-ösövek tetszés szerinti nagyságban. Teásdobozok 1/4 kgr.-tól 10 kgr.-ig, valamint 6, 10 és 20 literes tea csomagoláshoz. Szekrényospk és köp-ládapapír legújabb, sün és kivágásban.

Allandó kiállítás a fenti cikkekből a városligeti iparcarnokban megtekinthető.

Magyar fém- és 10509

Lámpaáru-gyár részvénytársaság

Budapest—Kőbánya.

Villamos- és légszeszosillárok, Petroleum-lámpák minden czéla.

Fém- és díszmútárgyak.

Valódi király-olaj (biztonsági petroleum).

Raktárak Budapest: II., Fazekas-tér 3-4. sz., V., Gizella-tér 1. sz., VI., Teréz-kört és Király-utca sarkán, VIII., Üllői-ut 2 a Calvin-tér sarkán, X., Jászberényi-ut.

Fényképészeti készülékek

és kellékek,

KODAKOK

eredeti gyári áron kaphatók

CALDERONI és TÁRSA

mű- és tanszerraktárban, Budapest, IV., Kishid-utca 8.

Látszerraktár: IV., Váci-utca 1.

1904. évi fényképészeti árjegyzékünk most jelent meg és kívánatra ingyen megküldetik. 10453

SERRAVALLO

China-bora vassal.

Erősítő szer gyengek, vérszegények és lábadosók számára. Etvágygerjesztő, idegerősítő, vérjavító szer.

2000-nél több orvosi vélemény.

Kittinó iz.

J. Serravallo — Trieste-Barcola.

Kapható a gyógyszerárakban 1/2 literes üvegekben K 2.40 és 1 literes üvegekben K 4.40.

Rozsnyai Mátys chininczukorkaja iztelen chininből.

Legjobb szer láz, váltóház, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Láz ellen! Nem keserű!

Tüszösen kiuntatva, 1800-ban a magyar orvosok és természetvizsgálók fűmvei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Törvényesen védve. Valódi, ha minden egyes piros csomagolólapiron Rozsnyai Mátys névalírása olvasható. Utánzatoktól óvakodjunk.

Főraktár: Budapest TÖRÖK JÓZSEF gyógyszer-tárában, valamint minden gyógyszerárban. 10236

Továbbá a készítőnél: Rozsnyay Mátys gyógyszerárban. Arad. Szabadság-tér.

A szépség csak addig tart, a meddig ápolják.

Tisztelt hölgyeim! Tetszik bármelyik bőrgyógyász m. g. kérdését s ugyanazt a választ fogja hallani, hogy minden eddig ismert, vevő útján készült arczkremnek, kőncsnek, szappannak és pudernak vannak előnyei és hátrányai. Az összes előnyök — a hátrányok nélkül — csak teljérem teljéremszappan és teljérem hölgyor egyesíti magában, mely tiszta tivalyitjából a havi négyhónadról készült a ty. maró, ártalmatlan vegyi termékeket nem tartalmaz. A mület hölgyeknek egyedüli bőrápoló kosmetikum.

A Székely havasi tejkrém ára 1 K

A Székely havasi tejkrém-szappan ára 1 K

A Székely havasi tejkrém-hölgyor ára 1 K 50 f.

Egyedüli készítője: 10021

Balázsovich Sándor

gyógyszerész Seps-i Szent-Györgyön, Kossuth-tér 5.

Ki bérmentve küld bérhöz 1 k-rement, 1 szappant, 1 hölgyort 4 k-ért 2 k-ért 2 k-ért 7 k-ért

Budapestben kapható: Török József gyógyszerárban, Király-utca 12 és Heruda hársornál, Kossuth Lajos-utca 7.

Lawn-Tennis

Telefon: 15-36.

labdák tucaja 3 f. 50 f. tól.

középhalók drb. 3 f. tól.

SIÁMTALAN UJ ANGOL-JÁTEKOKAT TARTALMAZÓ KÉPES ÁRJEGYZÉK kívánatra díjmentesen.

Seffer Antal

ipartelepe es angol sportjátékok gyári raktára

Budapest, Károly-utca, bolt szám 12 (Központi városház épület.)

Függ-ágyak, Fehér ruhaterítő kötelek, Lőhalok, Zsákok, Halok, bármilyfajtájú, Uzzal-kötélek.

Alapították 1878.

10151

Schicht-szappan

Mindemitt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

+ Soványság +
Sokáig tartó idomok a D. Fran Etienne & Co. Berlin cégen által. Aranyéremmel kitüntetve Páris 1900. Hygiene-különkiállításán 1901. 6-8. helyezett. Orvosi rend. szeszit. Szappan beszállító. Nem szédít. Széles körű elismerés. Ára kedvező. Szállítási költségét a kifizetés után visszafizetjük. Szállítja: 10185
TÖRÖK JÓZSEF
Gyógyszerész,
Budapest, 18. Király-u. 12.

Testesség, Kövértestűség.

Hogy nyúlunk a nélkül, hogy az egészségünkért ártson, használjuk a **Pilules Apollo-t**, mely tengeri növények alapján van előállítva és parisi orvosok által jóváhagyva.

E könnyen betartható gyógyszerkezelés elhajtja a túlsúlyos embontól csalhatatlanul és biztosítja rövid idő alatt a kövértestűség gyógyulását mind a két nemnél.

Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyúlunk és fiatalos alakját meg akarja őrizni. Egy üveges ára utasítással együtt K 6.45 bérmentve, utánvétel K 6.75.

J. Ratié, Pharmacia, 5, Passage Verdeau, Paris (9e).

Raktár Berlinben: **B. Hadra, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.**

Ausztria-Magyarországban: **Török József gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12.** 10467

Egy kísérlet elegendő

annak igazolására, hogy az arcz és kéz ápolására, szempókok, májfoltok, pattanások, kiütések ellen a már általánosan elterjedt **Korányi-féle** 10363

kámforos arcz-krém

hatásában föltűnő. Zsirtalan, napra is alkalmazható. Egy tégely ára 1 korona, 6 tégelyt bérmentve küld:

Korányi Imre (Kigyóhoz címzett) gyógyszerész, Nyiregyháza.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

TEJFELTARTÓ SAVANYÚ-KRÉM

Az egész világból jövő 10497

halálratok és elismerőlevelek fényes bizonyíték tesznek arról, hogy a **HAJOS-féle**

aradi Ibolya-Crème

szépítő, májfolt, bibiros, bőrvörösség és mindenféle arczszépségtelen ellen föltűnő jó és utáldíthatatlan készítmény. A bőrre rögtön felszívódik, hatása bámulatba ejtő. Nappal is használható!

Egy tégely ára 1 korona.

Aradi Ibolya-crém-szappan 70 fillér. — **Ibolya hölgyor-féle**, rózsas- és krém-szappan egy doboz 1 korona. — **Ibolya-tej** (Eau de Toilette de Hajos) egy üveg 1 korona.

Bevásárlásnál csakis **HAJOS-féle** készítményeket tessék elfogadni.

Kapható a készítő **HAJÓS ÁRPÁD** gyógyszerész és gyógyszerészeti laboratóriuma

Arad, Andrásy-tér 22 a meghajszal szemben. Főraktárak Budapest: **Török József** Király-utca 12 és **Andrássy-ut 26.** Nádorgyógyász Váci-körút 17. **Neruda Nándor** Kossuth Lajos-u. 7, és **Zoltán Béla** gyógyszerész Szabadság-tér.

A világ legnagyobb természeti csodája a Dobsinai jégbarlang.

Villamos világítás mellett meglekint-hető október 1-ig. 10461

Prospektust díjtalanul küld az igazgatóság.

Kávé

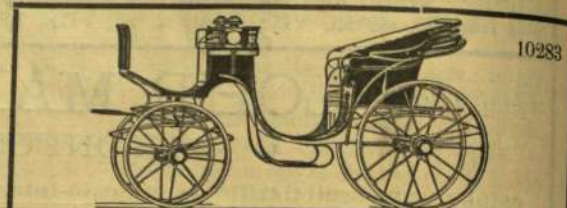
lelkisimertes, kiváló, bér- és vámentes, utánvétel 5 kiló

Mexico exquis. Kiló frt 1.77
Peri Cuba, v. nemes c. 1.70
Java II. kétesztű c. 1.50
Salvador, kiváló fin. c. 1.30
Campanas, legfinom. c. 1.25
Arjegyket ingyen küld körvele-nül a Colonial behozatali társaság Fiume 133-07. 10506

Kávé

A csizi jödfürdőben Margitnyaraló első rendű szállodában szobák 60 krtól 3 frtig. Margit-Pensióban teljes ellátás kizárólag 1 frt 60 krtól 2 frt 40 krtól kaphatók. Levelek intézendők Margit nyaraló avagy Pensio felügyelője Csiz-fürdő cím alatt. Vasutnál küldi kcsk. 10457

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE.
Alapított 1847.
Brausweller János
Szegeden. Cs. és kir. kizárólagosan az óra- és órárszaki művészet és a reménytelenségnek ell. stb.
ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltenek.

ZSIGMONDI KÁROLY kocsigyártó, Budapest, IX., Imre-utca 3, a központi vásároknak mögött. Árjegyzék ingyen és bérmentve küld. Muzem-körúti raktárát beszüntette. Használt kocsikat becsere, javításokat elfogad. 10283

TÁTRA-FÜRED

A Magas Tátra legnagyobb klimatikus gyógyhelye 1020 méter magasságban. 400 szoba. Vizgyógyintézet. Az új «Nagy-szálló» 120 elsőrendű szobával egész éven át nyitva. Villamos világítás. Központi fűtés. Penzió-rendszer. Villamos kocsiközelekedés Poprád-Felkáról. Fűrdőleírast kívánatra küld 10473

Császárfürdő

BUDAPESTEN 0420 téli és nyári gyógyhely. 10381

Ha őszül a haja

ne használjon más, mint a „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K. ZOLTAN BELA gyógyszerészében. Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sótátr-utca sarkán. 10381

Ha szép akar lenni, Végül nével ellátott Angyal-crém-et vegyen, mely egy tégely elfogyasztása után eltűnnek a szempókok, májfoltok, pattanások, himlőhelyek, miteszerek, orrvörösségek, korcsos bőrt, hajgyökér-képződést, a ráncokat, miáltal megakadályozza a vénülést. A kinek tiszta arca van és gładian használja a **ANGYAL-CRÉMET**, az biztosítva van minden arczszépségtelen ellen. Egy tégely 1 koronáért kapható az „Angyal” gyógyszer-tárban Szolnok, Laktanya-körút. Továbbá **Török József** gyógyszerészében, Budapest, Király-u. 12 és minden gyógyszerárban.

VASÁRNAPI UJSÁG

29. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JULIUS 17.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkörüthával) együtt egész évre 24 korona félre 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 16 korona félre 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkörüthával) egész évre 10 korona félre 5 * Külföldi előfizetőknek a postaiak meghatározott vitelljéi csatolandó.

A VAKOK BUDAPESTI NEVELŐ- ÉS TANINTÉZETE.

KÜNN A VÁROSLIGETBEN, az Erzsébet-nőiskola és az István-úti szanatórium között áll a vakok országos intézetének épülete, a mely a legnagyobb és legkételesebb berendezés hazánk összes e nemű intézetei között, sőt a külföldiek között is pártját ritkítja, s melynek áldásos hatását nem egy szeme világtól megfosztott, de itt keresetképesé tette embertársunk élvezte és élvezzi.

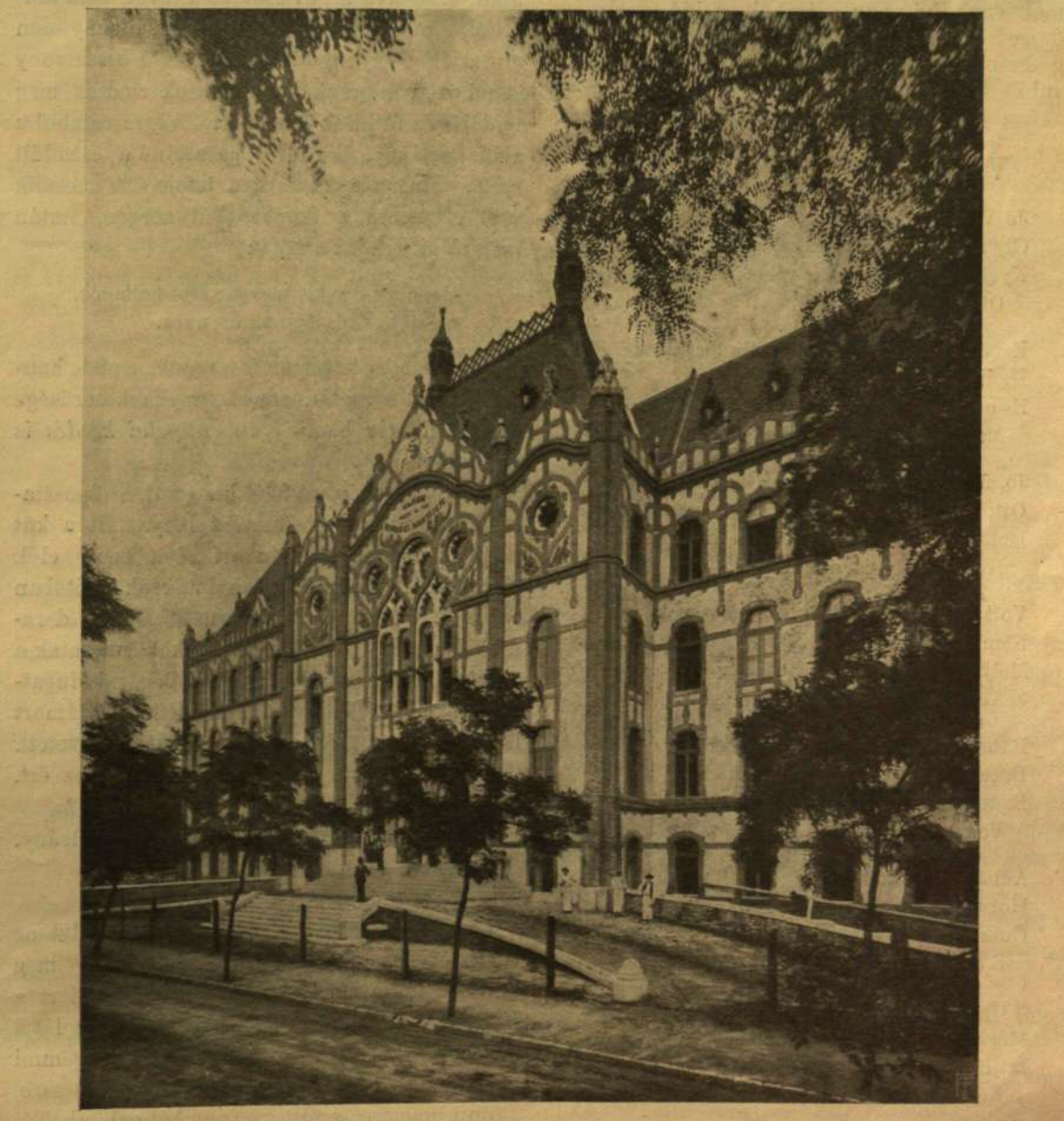
A vakok rendszeres tanítása meglehetősen új keletű dolog: 1784-ben alapította meg Haüy Bálint Franciaországban az első vakok intézetét. Ugyancsak e nemes emberbarát Európa más országában is buzgólkodott ez szeme érdekében, úgy hogy főleg egyes lelkes férfiak kezdeményezésére sorban egymás után létesültek a vakok intézetei már a múlt század elején.

Hazánkban az első vakok intézetének, melyből a budapesti lett, 1825-ben vetették meg alapját a pozsonyi országgyűlésen. Ebben a főderem József nádoré volt, a ki Pozsonyban három szobás helyiséget bocsátott az új intézet rendelkezésére s 200 ezüst forintot adományozott fenntartására, a mely összeg aztán a karok és rendek adományaiból 1100 pengő forintra emelkedett. Az első tanítvány egy nyitrai megyei leány volt. Egy év múlva aztán ez intézetet ugyancsak József nádor közbenjárására Pestre helyezték át, előbb az Üllői-útra, 1830-ban a terézvárosi Kismező-utczába. 1838-ban Pestvármegye, a mely az intézetet gondozta, házat vett részére a Király- és Gyár-utca sarkán, de a házat a nagy árvíz lerombolta, úgy hogy újra kellett építeni s csak 1841-ben lett kész. Itt volt az intézet, melyet közben 1873-ban az állam vett át, egész 1901-ig, a mikor a szüknek bizonyult épület helyett a kormány a városligeti Hermina-mezőn építtetett hatalmas új épületet, mely 167 helyiséggel bir s kétszáz növendék befogadására alkalmas. A terjedelmes épület Baumgarten és Herczeg építészek magyaros stílusban építették fel, szépen gondozott kerttel körülvéve, melyben a vak növendékek kellemes és egészséges szórakozást találnak.

Az épület, melynek képét mai számunkban közöljük, két részből áll: az anyaeépületből és a beteg-pavillonból. Az első a tulajdonképeni nevelő- és tanintézet, a hol a növendékek szellemi és ipari kiképzést nyernek.

A tanidő tartama az intézetben nyolcz év, melyből öt a szükseges ismeretek megszerzésére fordítatik, a hátralévő 3 évben pedig a növendékek tehetségükhöz képest valamely iparágban nyernek teljes oktatást. 8-10 éves korukban veszik fel a gyermekeket s így 16-18 éves korukban kerülnek ki az intézetből, a mikor a vakokat gyámolító országos egyesület kezelésébe adott ipari foglalkoztatóba helyeztetnek át, a hol állandóan gondoskodnak megélhetésükről. Ez az ipari foglalkoztató a Hungária-körútnak

Csömöri-úti szakasza mellett áll és a főintézet-től az Ilka-utca választja el. Két fő foglalkozásra szokták legtöbbszörre kiképezni a vakokat: zenei és ipari pályára, a hazai intézetekben azonban a fősulyt az iparra vetik. Megtanítják őket mindazokra az ipari munkákra, melyek elvégzésében vakságuk nem akadály, úgymint kosár- és székfonásra, kefékötésre, kötélverésre és gépen való harisnyakötésre. Ezek bármelyikét a vak ember úgy elsajátíthatja, hogy mint önálló iparos keres-

A VAKOK BUDAPESTI M. KIR. ORSZÁGOS NEVELŐ- ÉS TANITÓKÉPZŐ INTÉZETÉNEK ÚJ ÉPÜLETE.

Szájpadlás nélküli FOGSOROK.

Szájpadlás nélküli műfogak feleslegesek teszik az ilyen lemez használatát. Hygienicus fogsort ezen elvezeése alatt kizárólag magam készíték. Saját rendszerem szerint. És ezen fogsort a szájból kivenni nem kell. Hygienicus fogsortal néhány percz mulva tökéletesen beszélni és rágni lehet. — Egyedüli specialista a szájpadlás nélküli hygienicus fogsort készítésében: 10525

id. PROHÁSZKA HENRIK
Budapest, VII., Király-utca 15.

Vidékiek a műfogak elkészítését előre való beje után megvárhatják. Kantsukba foglat műfogakat 2 krtól, teljes fogsortokat 40 frttól. Mindennemű munkálatomért 10 évi jótállást vállalok. Rosszul működő fog-sorokat átalakítok, szájpadiást szabadon hagyva.

A legmegfelelőbb, legszebb nász- vagy névnap, születésnap, jubileumi, alkalmi és ünnepi ajándék

egy életnagyságu arczkép, mert nemesak kellemes meglepetésül szolgál, hanem egyszerűen fal-, illetve szobadísznek alkalmas és önkív értékű marad. Ugyis mint emlékek (különösen megholtakról) kiválóan alkalmas. Ezek az arczképek minden beküldött fényképről (sőt csoportokról is) elkészítenek. Fényképek teljesen ingyen visszaküldetnek. A legjobb hasonlóságért és tartósságért teljes kezeség vállalatik. Alak: 40:50 centiméter. Ár: 3 forint. Szállítási idő 10 nap. Száz meg száz elismert levél minden, még a legmagasabb körökből is; bárkinek megtekintés végett megmutattatik. 10539

BODASCHER SIGFRIED

kitüntetett arczképfestészeti műterme
BÉCS, II., Praterstrasse 61. sz. BÉCS.

Óvás!! Megdöbben, hogy ügyökök jelentek meg a feleknél s meghatározott időközönként képviseletüket mutatkozok be. Ezért mindenkit óva intek az ilyen emberektől és kijelentem, hogy sem utazom, sem ügyököm nincsen. A ki meg akarja óvni magát káróktól és jól, szolidan akarja magát kiszolgáltatni, forduljon egész bizalommal közvetlenül a már 1879. óta fönnálló műterembe. Bécsben, II., Praterstrasse 61.